

NIČIVÁ ZEMĚTŘESENÍ POSLEDNÍ DEKÁDY:

OBAVY SE NAPLNILY

Aleš Špičák
Geofyzikální ústav
Akademie věd
České republiky
Praha 4, Spořilov

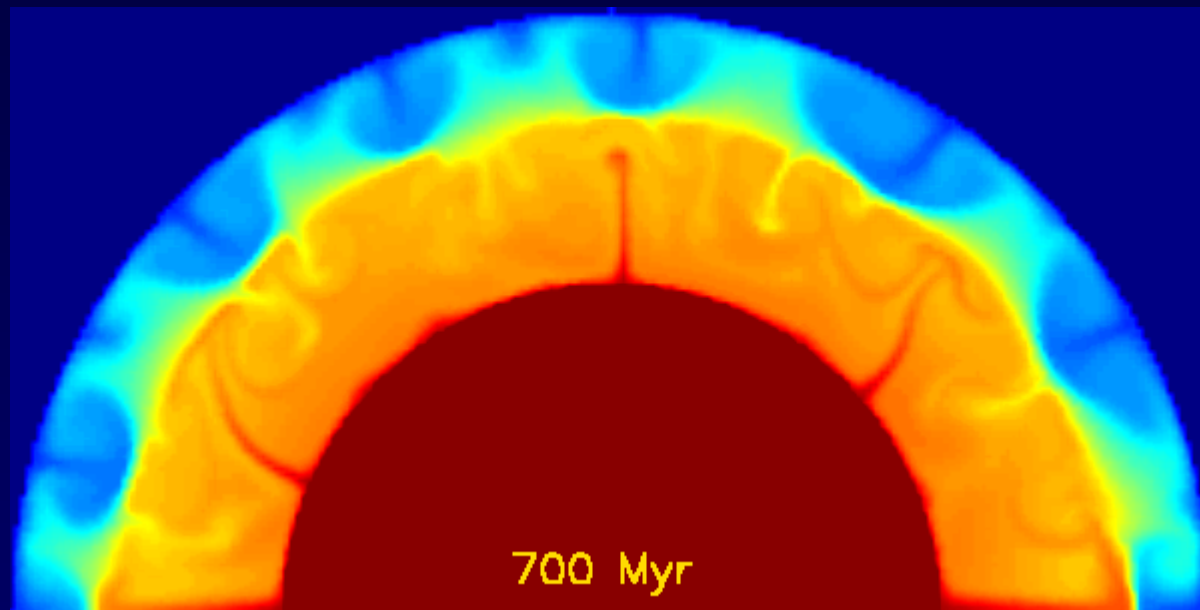

OSNOVA

- **příčiny zemětřesení**
- **názorná pomůcka – zemětřesný stroj**
- **pravděpodobnost vzniku, dotřesy, ...**

- **ničivá zemětřesení poslední dekády**
  - **1999 Izmit, Turecko**
  - **2004 Sumatra, Indonésie**
  - **2008 Sechuan, Čína**
  - **2010 Haiti**

ROZLOŽENÍ TEPLŮT V ZEMSKÉM PLÁŠTI

- dvourozměrný, osově symetrický model
- viskozita závislá na tlaku a průměrné teplotě
- kompoziční rozhraní v hloubce 1000 km

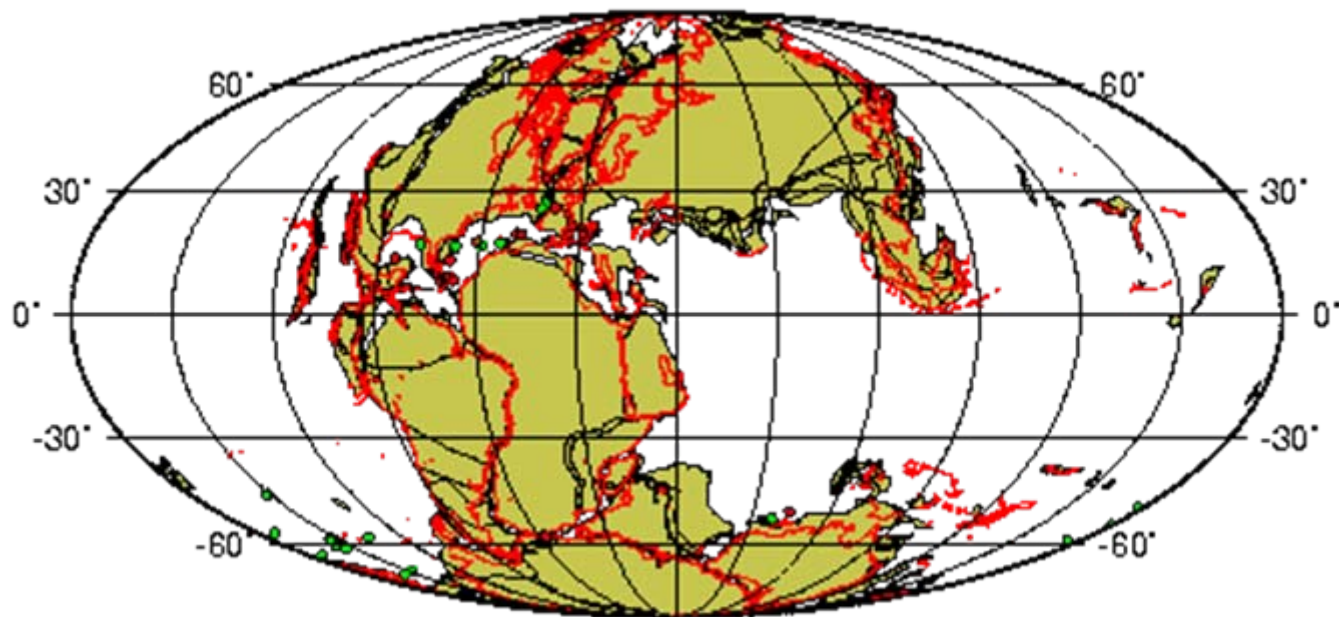

0 3000

T (°C)

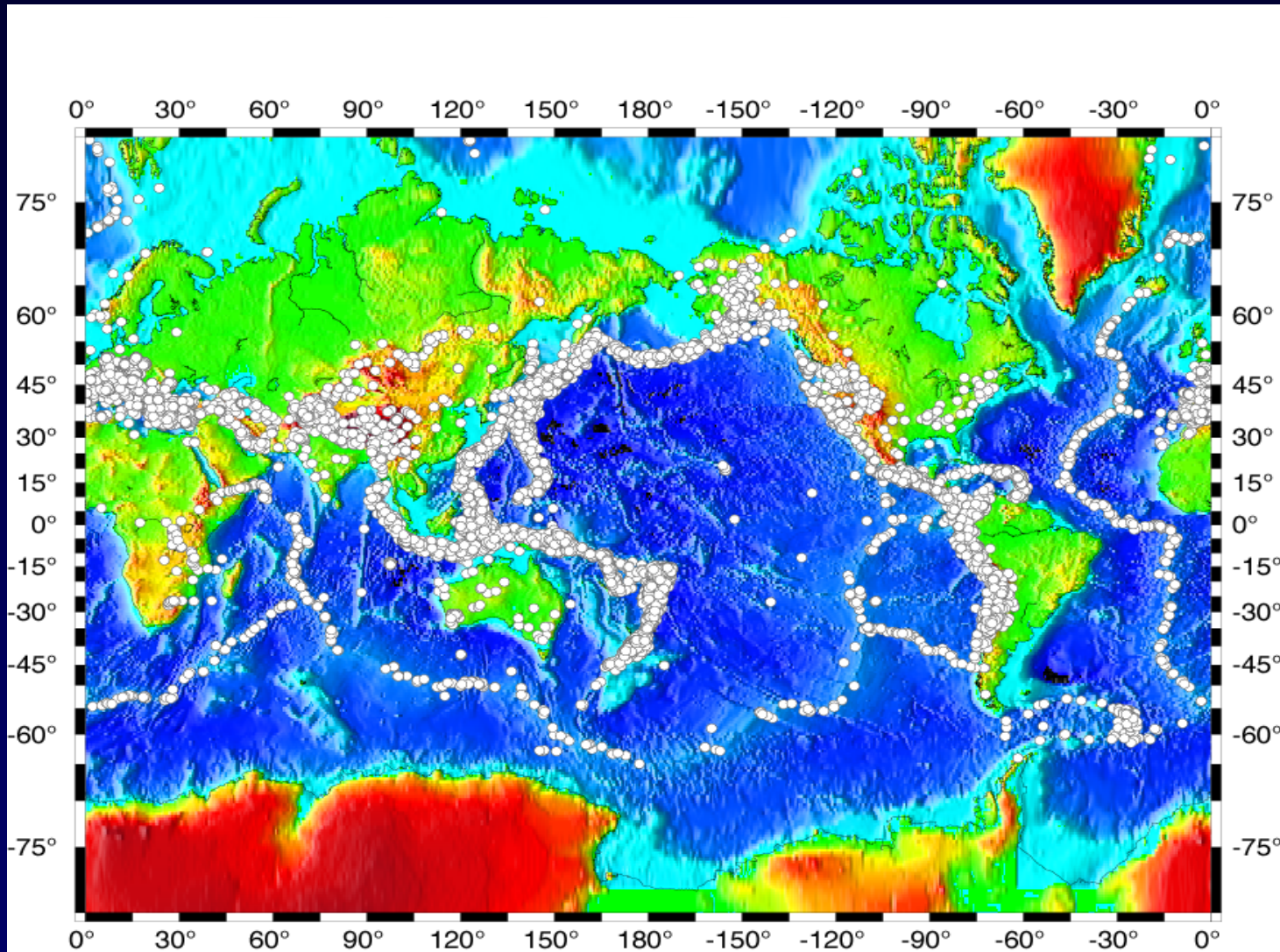
H. Čížková, KG MFF UK, 2004

Rekonstrukce pohybů litosférických desek za uplynulých 150 miliónů let

150 My Reconstruction

ROZLOŽENÍ ZEMĚTŘESENÍ – r. 2000

22,248 zemětřesení o magnitudu ≥ 3.5 v r. 2000!

USGS

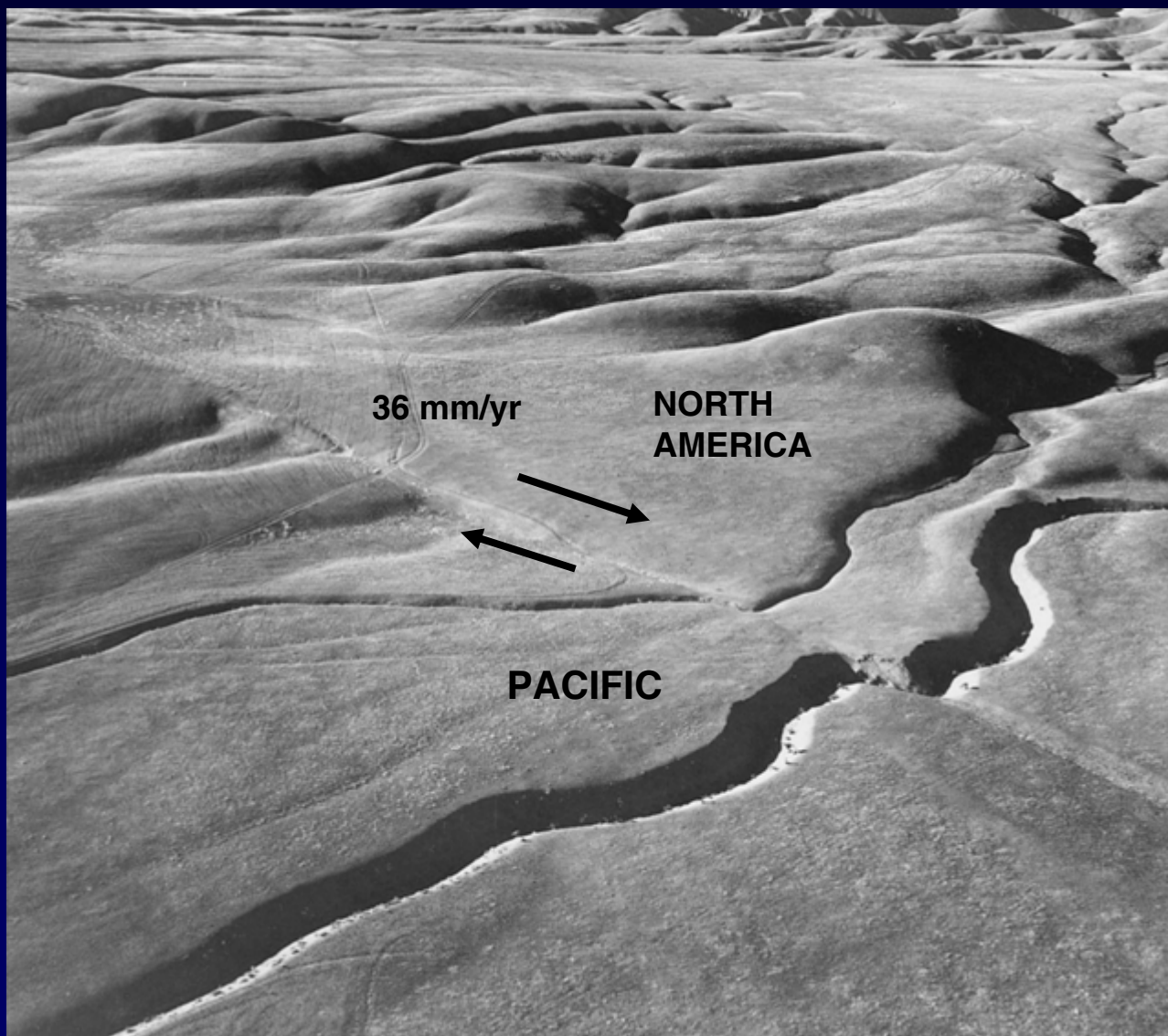
EARTHQUAKES & TECTONICS

Locations map
plate boundary
zones & regions
of intraplate
deformation even
in underwater or
remote areas

Focal
mechanisms
show strain field

Slip & seismic
history show
deformation rate

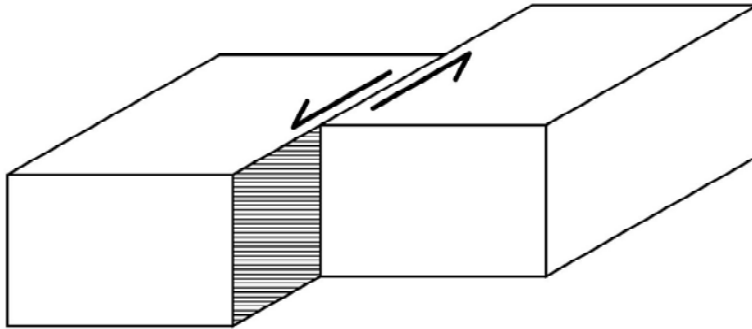
Depths constrain
thermo-
mechanical
structure of
lithosphere

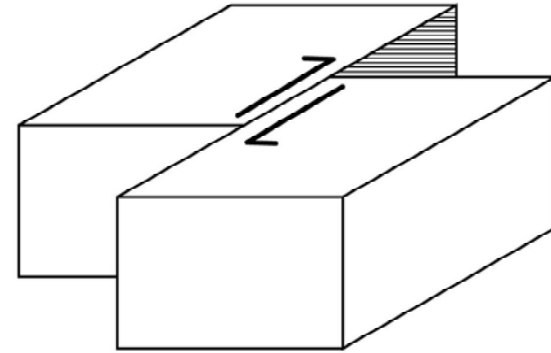
USGS

San Andreas Fault, Carrizo Plain

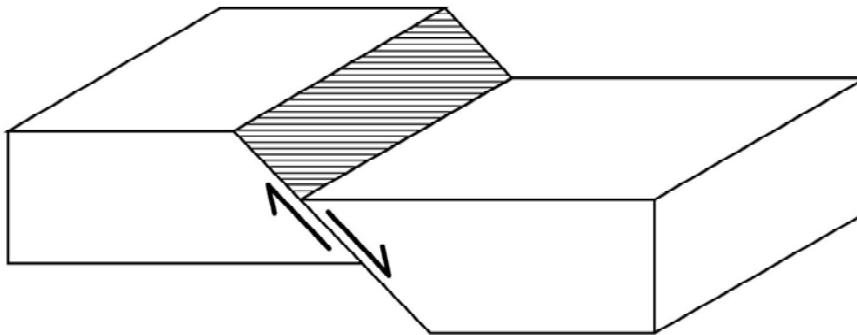
jednotlivé typy pohybu horninových bloků podél zlomu

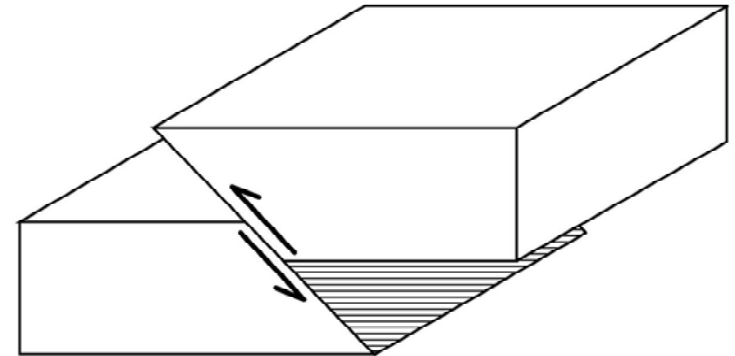
Left-lateral strike-slip fault
($\lambda = 0^\circ$)

Right-lateral strike-slip fault
($\lambda = 180^\circ$)

Normal dip-slip fault
($\lambda = -90^\circ$)

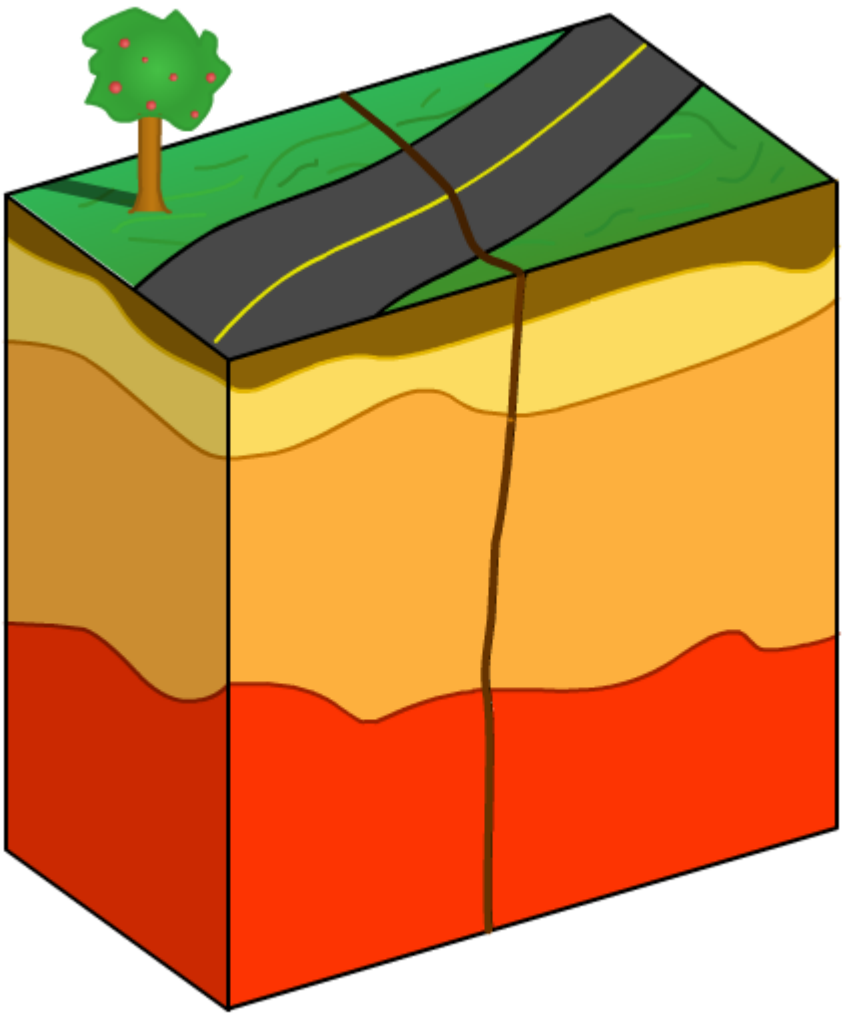

Reverse dip-slip fault
($\lambda = 90^\circ$)

zemětřesení vznikají kombinací těchto základních typů

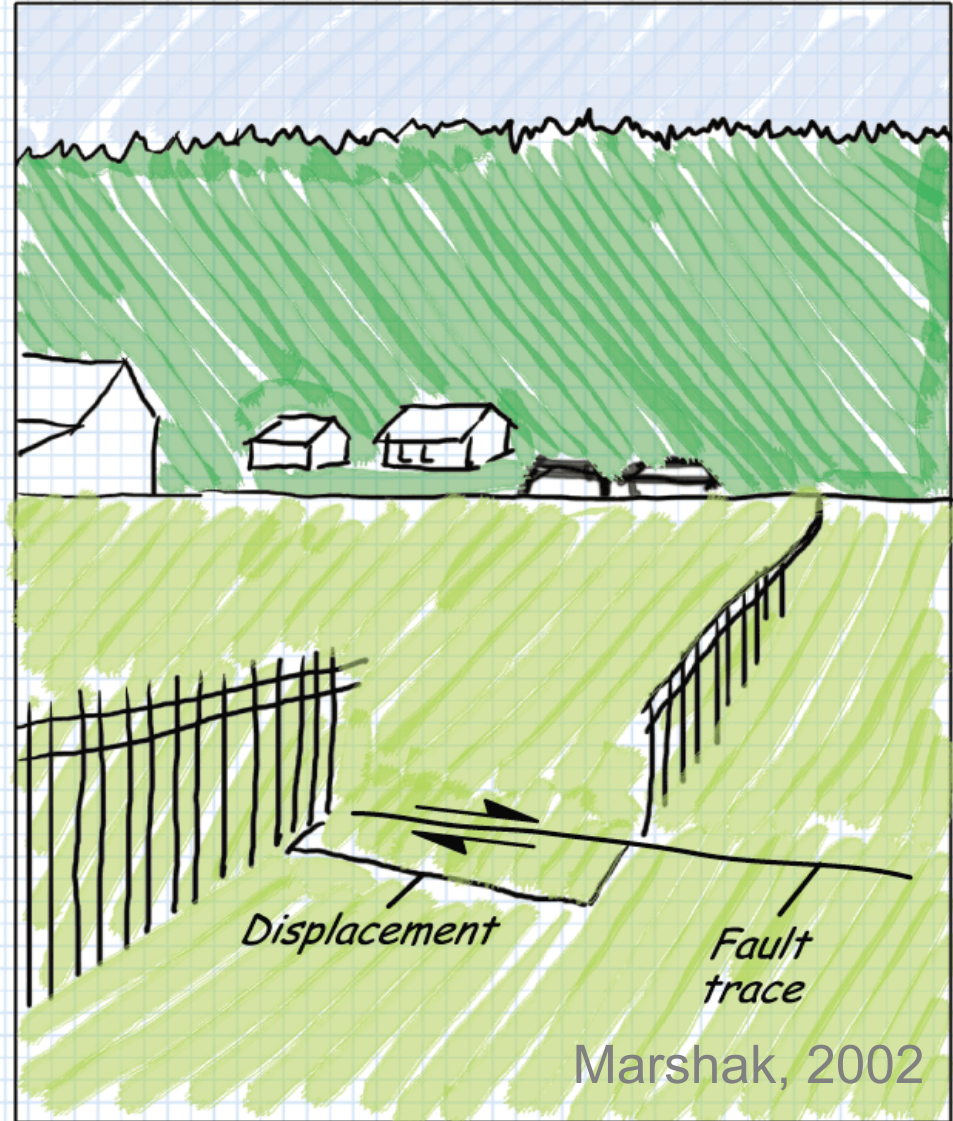

Strike-Slip Fault

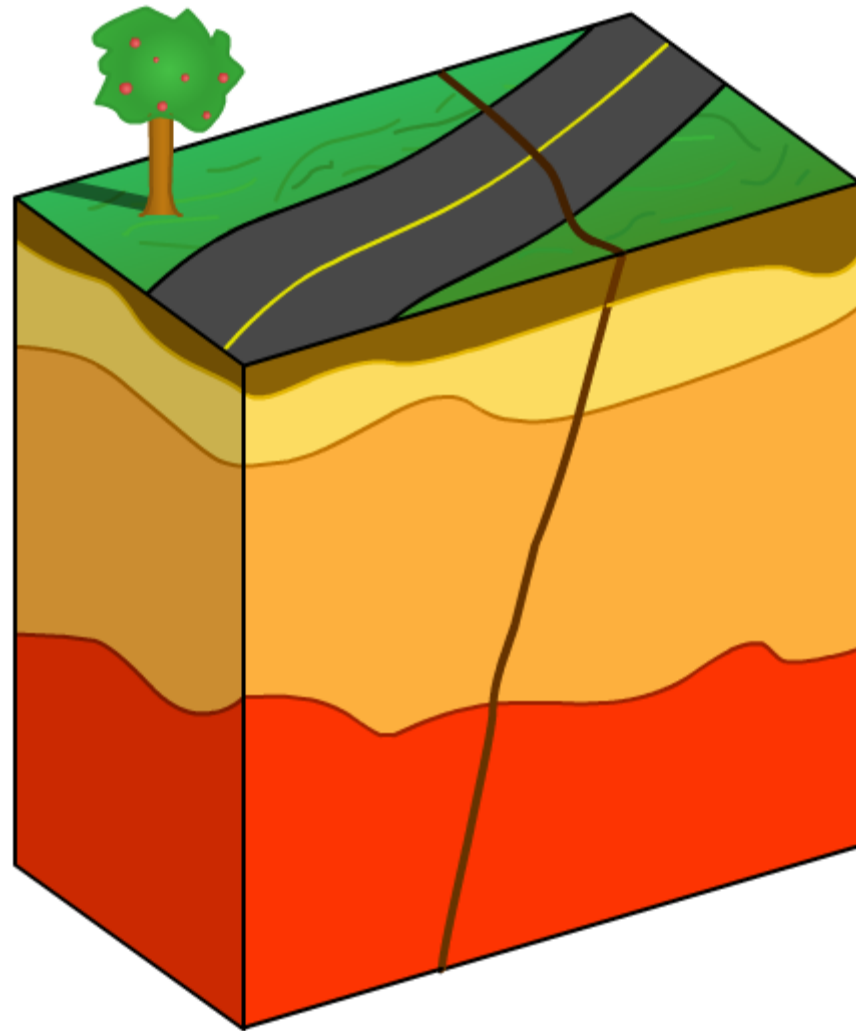

1906 San Francisco Earthquake

Marshak, 2002

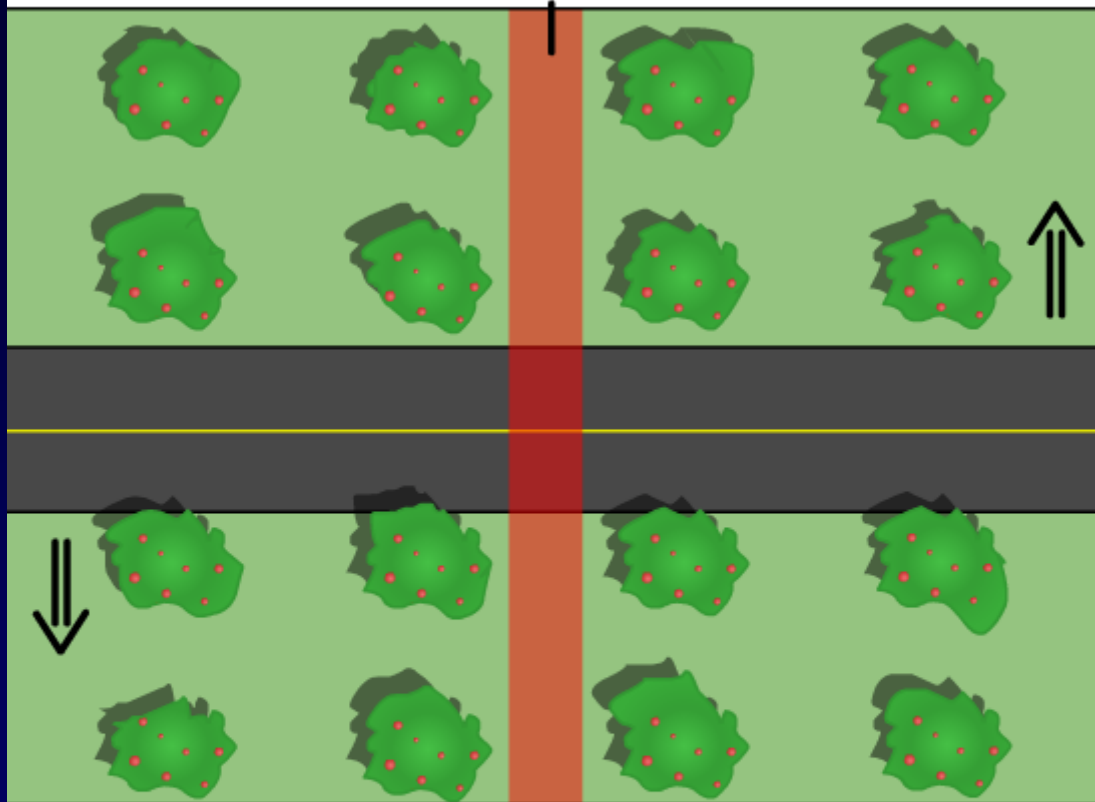
What a geologist sees

Elastic Rebound

Fault Zone

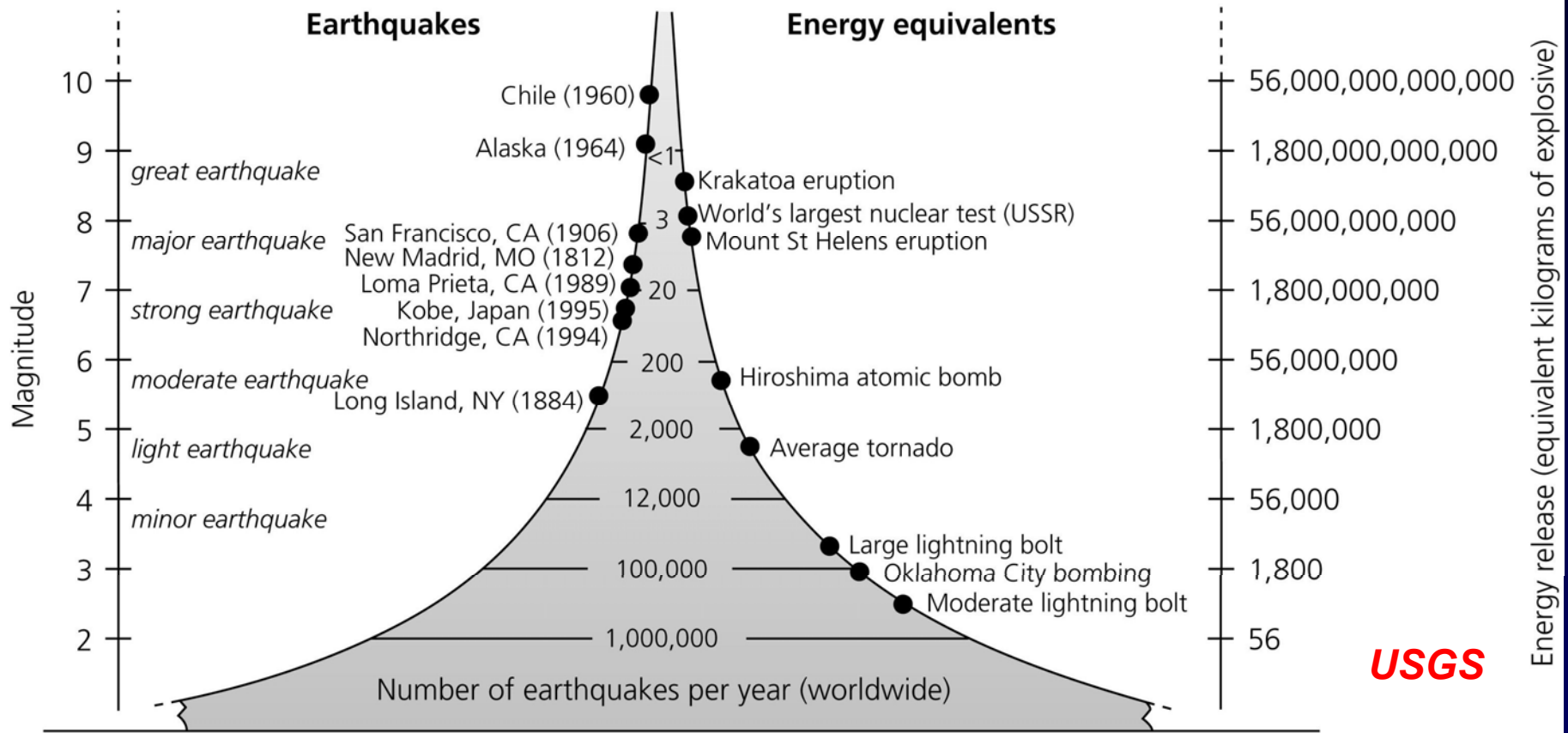

As tectonic plates are slowly moving, their edges are locked in place, causing bending of the crust along the plate edges.

**Zemětřesný stroj – ukázka názorné pomůcky
sestrojené v Geofyzikálním ústavu AV ČR
podle předlohy USGS**

Figure 1.2-2: Comparison of frequency, magnitude, and energy release.

USGS

Energy release (equivalent kilograms of explosive)

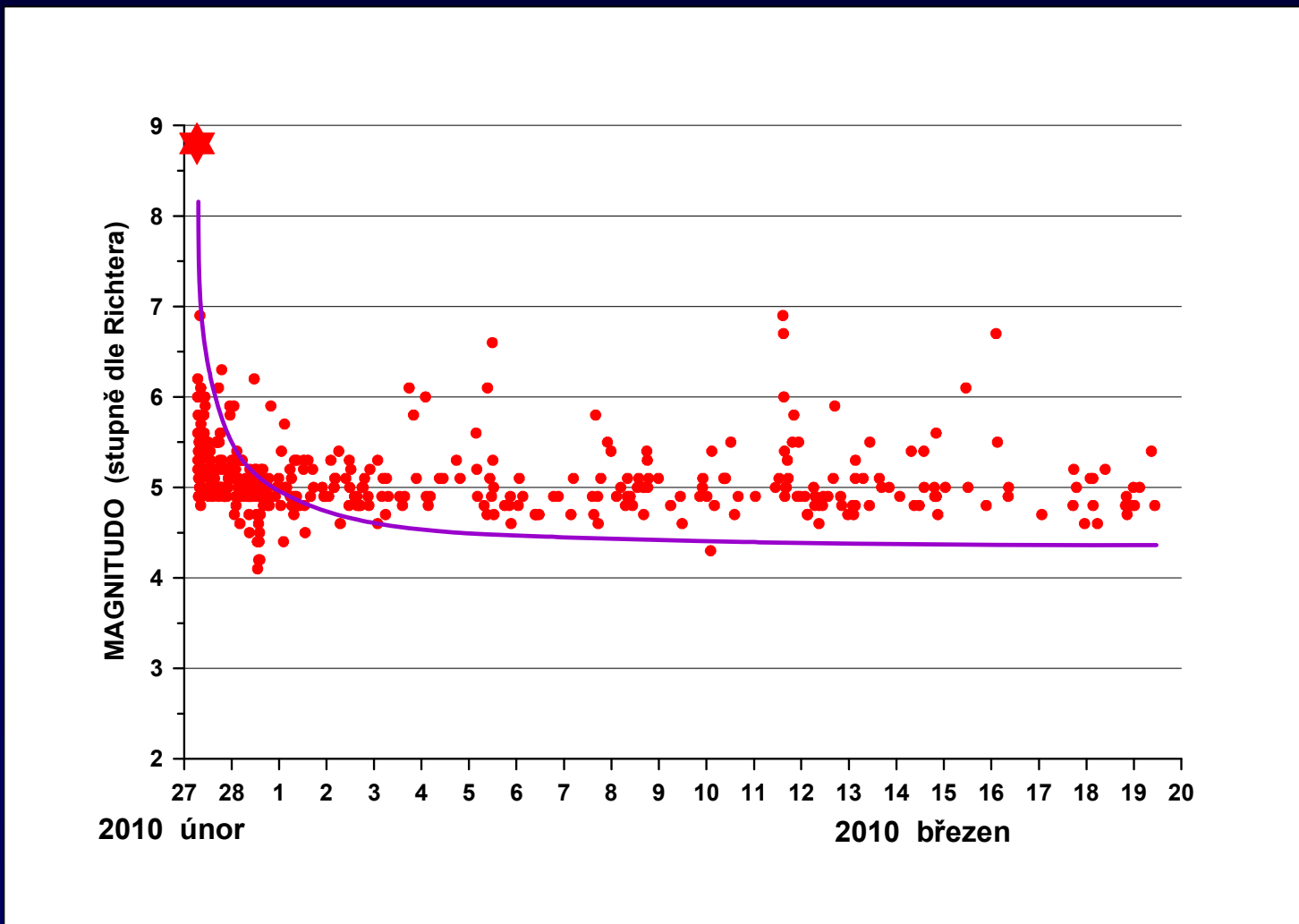
Earthquakes of a given magnitude are ~10 times less frequent than those one magnitude smaller. An M7 earthquake occurs approximately monthly, and an earthquake of M> 6 about every three days. Hence although earthquake predictor I. Browning claimed to have predicted the 1989 Loma Prieta earthquake, he said that near a date there would be an M6 earthquake somewhere, a prediction virtually guaranteed to be true.

Magnitude is proportional to the logarithm of the energy released, so most energy released seismically is in the largest earthquakes. An M 8.5 event releases more energy than all other earthquakes in a year combined. Hence the hazard from earthquakes is due primarily to large (typically magnitude > 6.5) earthquakes.

dotřesy zemětřesení v Chile, 3 týdny po hlavním otřesu

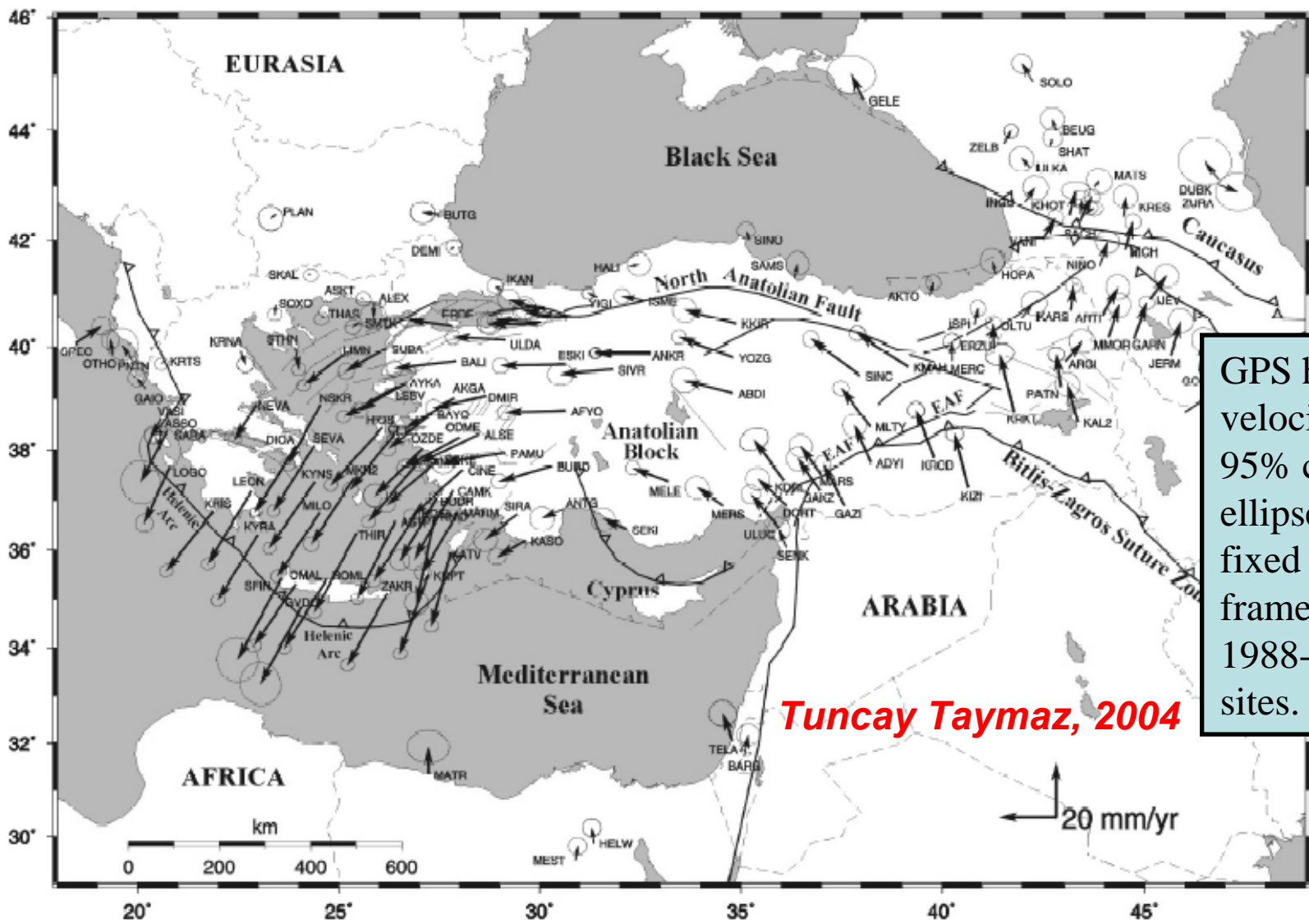
Bilance obětí na životech v uplynulé dekádě

- **1999 Izmit, Turecko** **17,000**
- **2001 Gujarat, Indie** **21,000**
- **2003 jižní Írán** **31,000**
- **2004 Sumatra, Indonésie** **228,000**
- **2005 Pákistán** **86,000**
- **2008 Sichuan, Čína** **88,000**
- **2010 Haiti** **223,000**

IZMIT, TURECKO, 17. srpna 1999, magnitudo 7.4

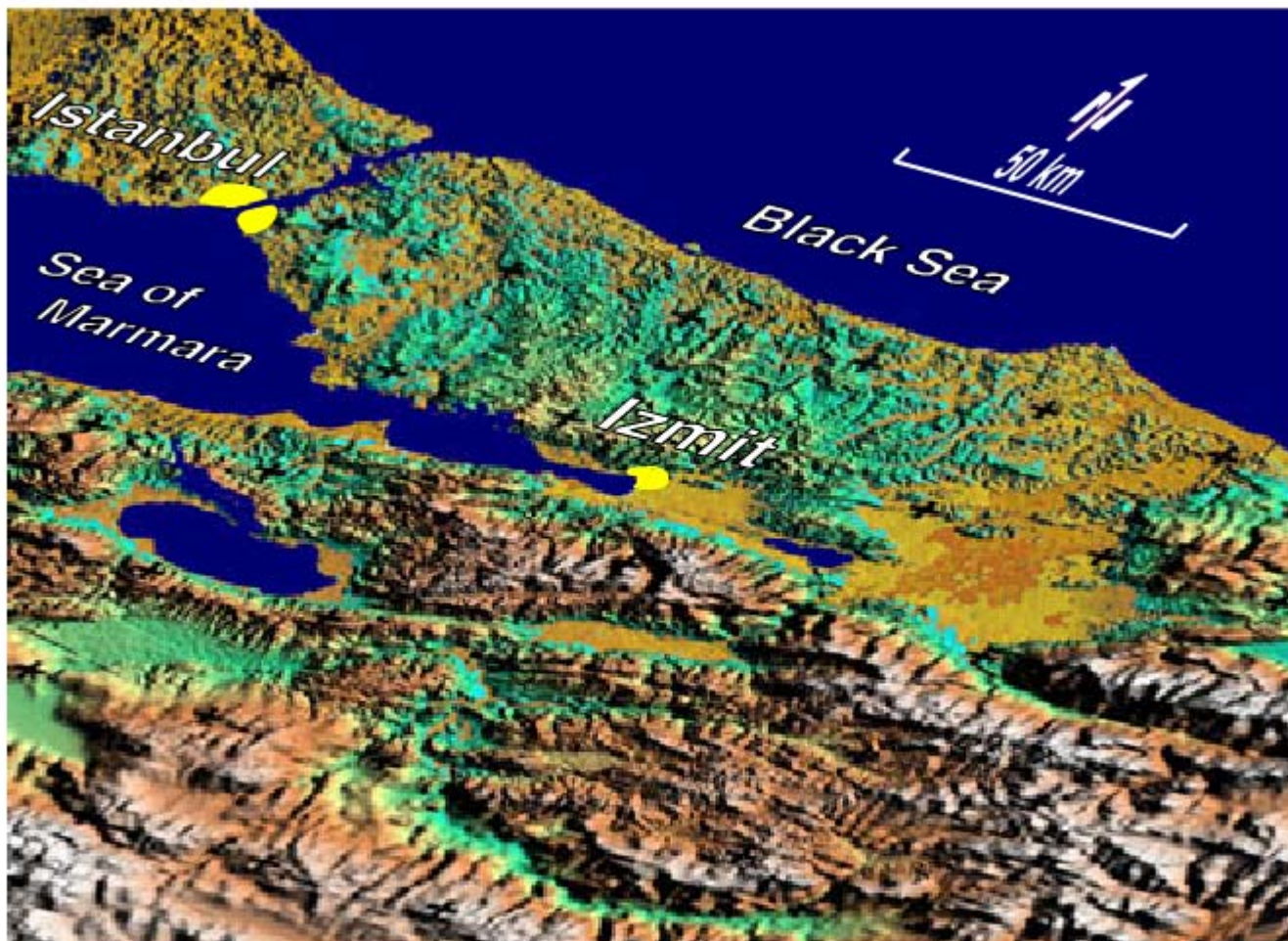
Rychlost pohybu bloků v okolí anatolského zlomu z měření GPS

GPS horizontal velocities and their 95% confidence ellipses in a Eurasia fixed reference frame for the period 1988-1997 at 189 sites.

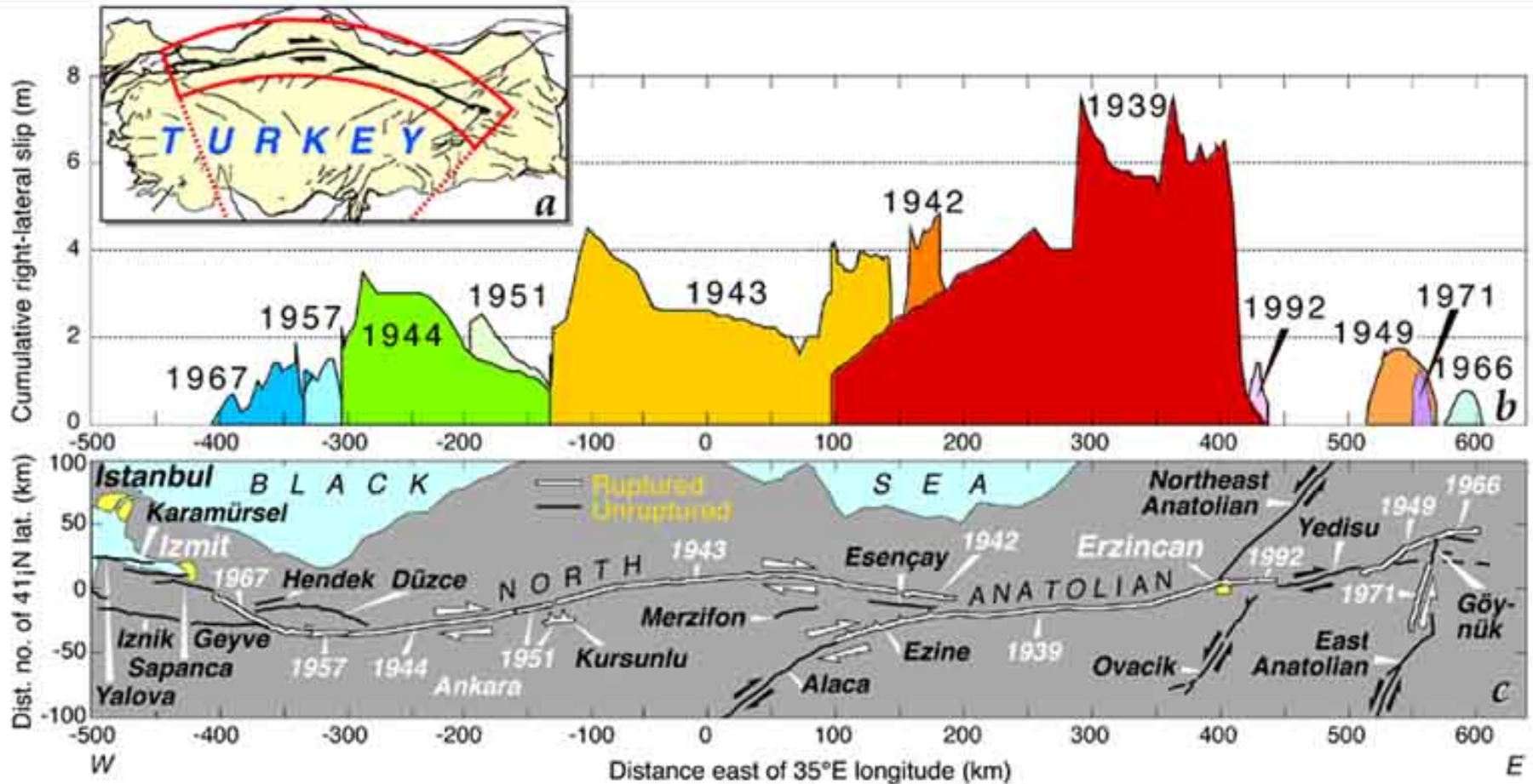
Tuncay Taymaz, 2004

**pohyb desek podél anatolského zlomu, Turecko
(ohrožení Istanbulu !!)**

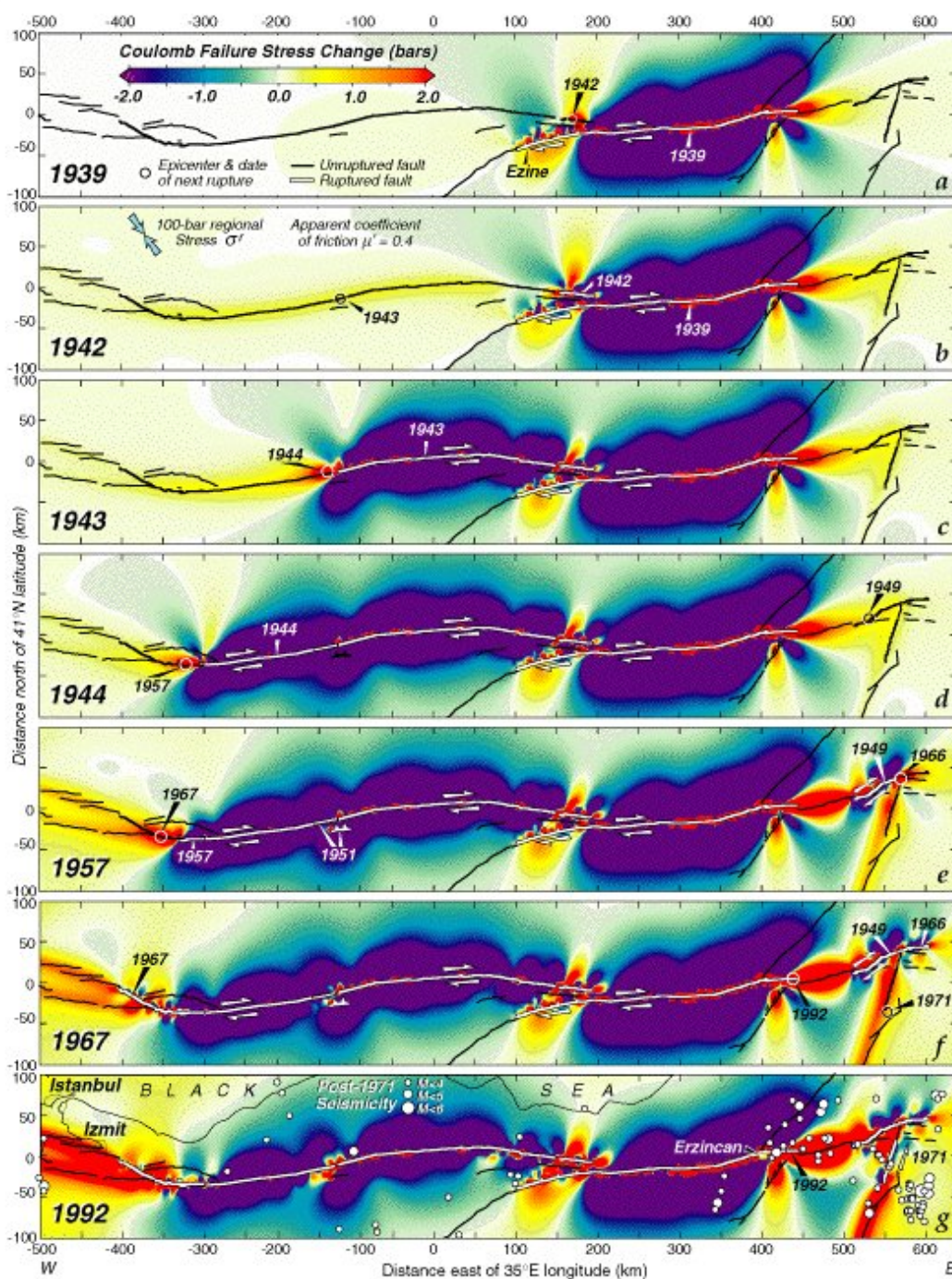
Start animation

Anatolský zlom – migrace silných zemětřesení ve 20. století

Ross S. Stein, Aykut A. Barka and James H. Dieterich
Geophysical Journal International (March 1, 1997)

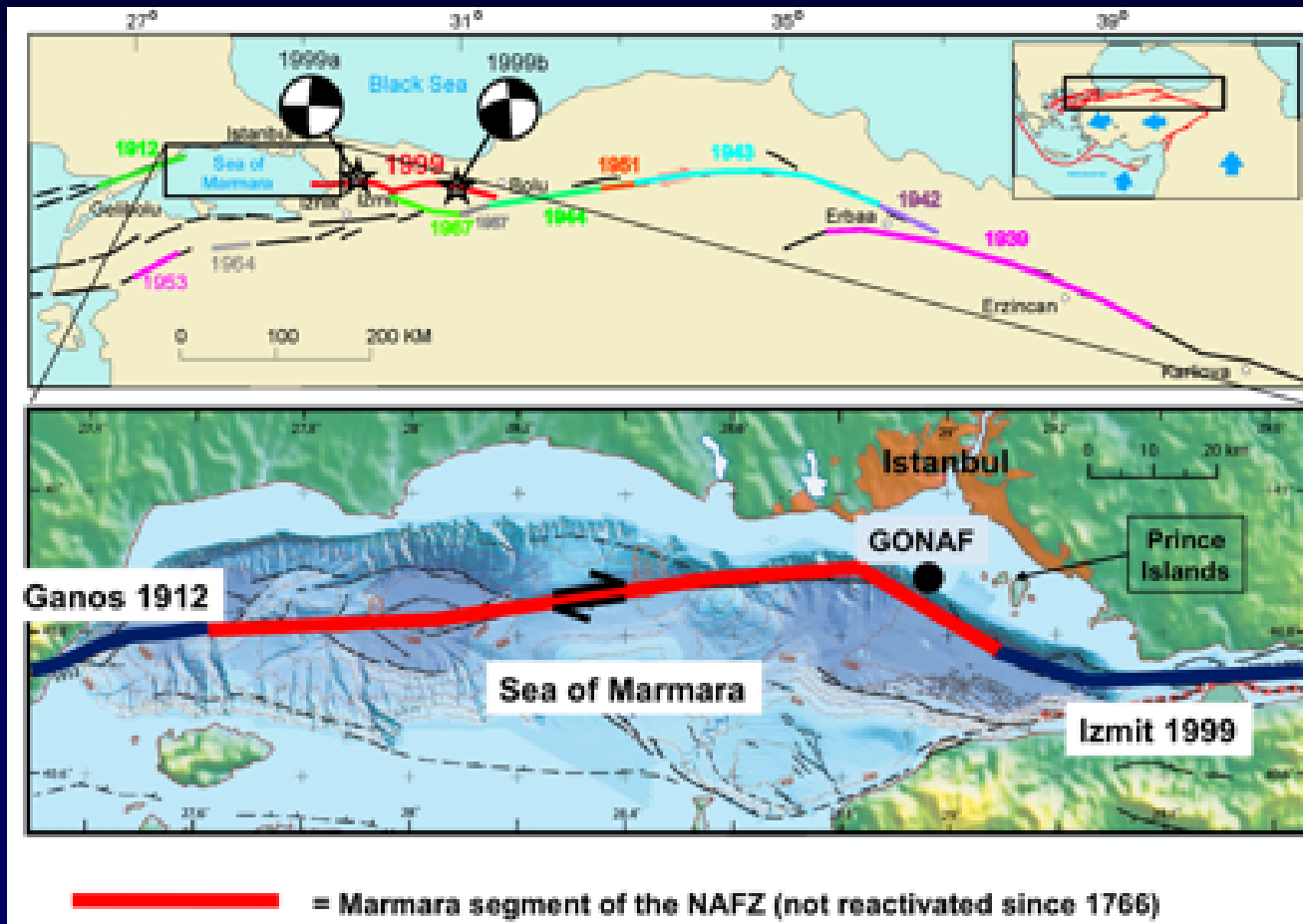

Anatolský zlom –
změny kumulativního napětí
po silných zemětřeseních ve
20. století

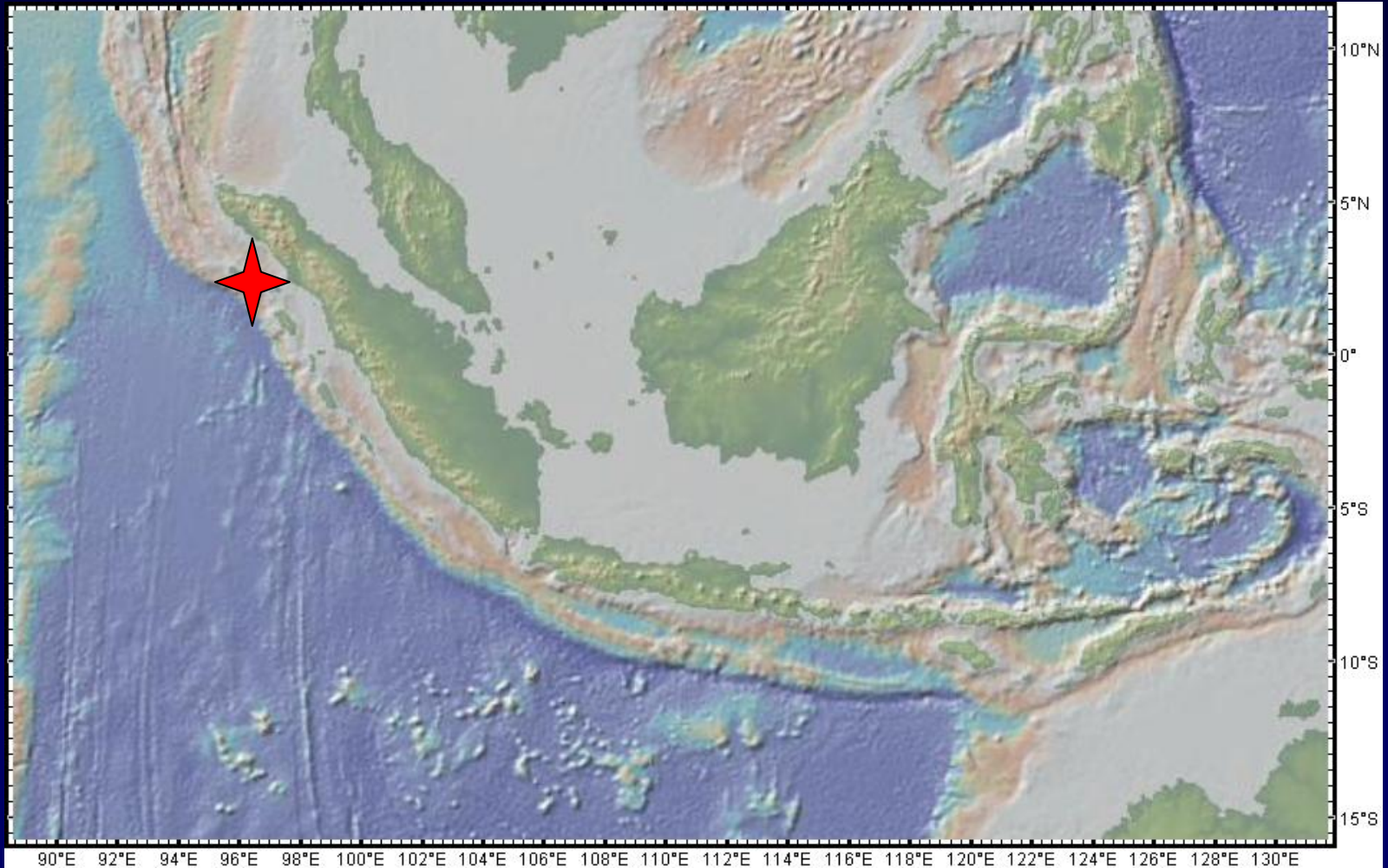
Stein et al., 1996

Figure 4 17 Oct 96 Stein et al.

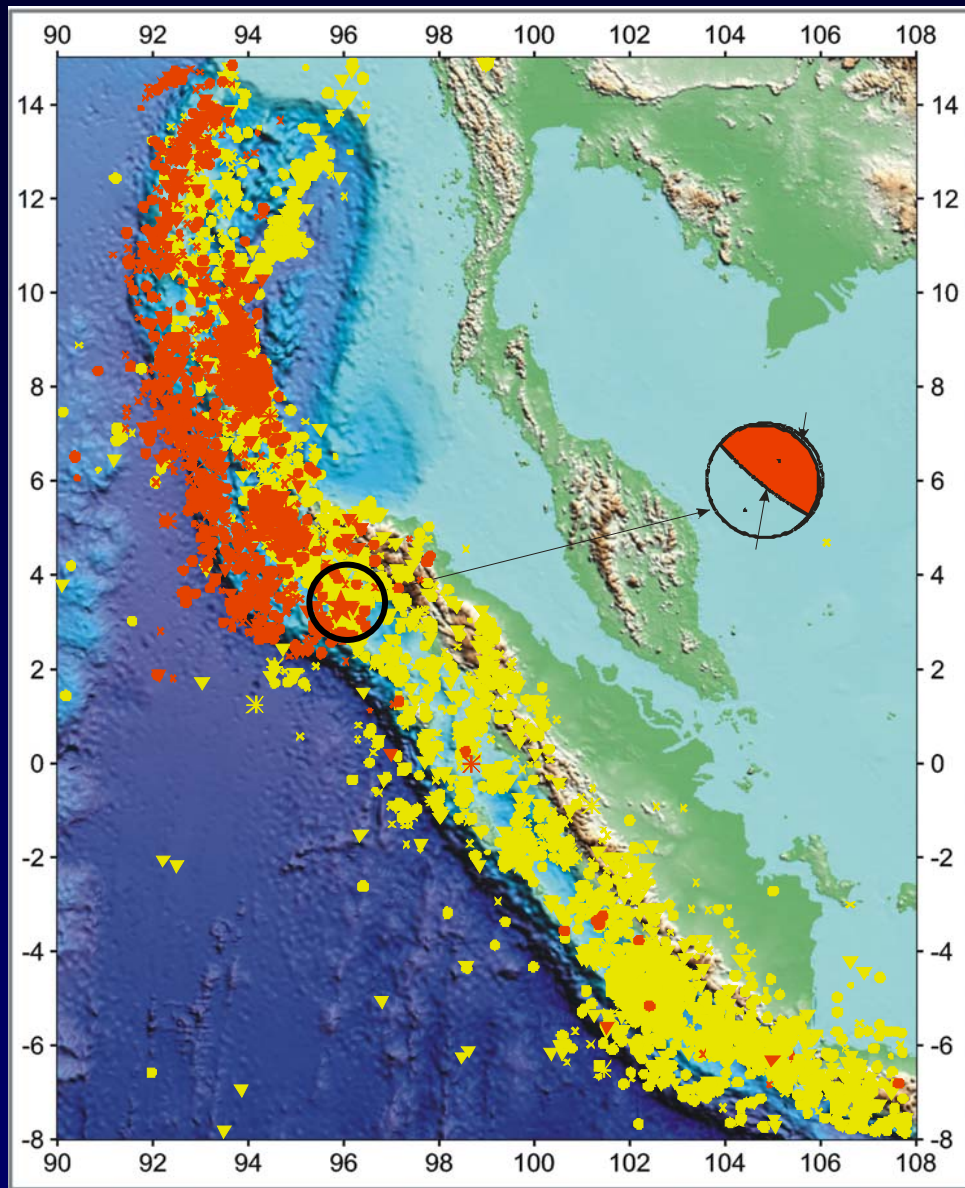
návrh projektu hlubokého výzkumného vrtu ICDP – GONAF (A Deep Geophysical Observatory at the North Anatolian Fault)

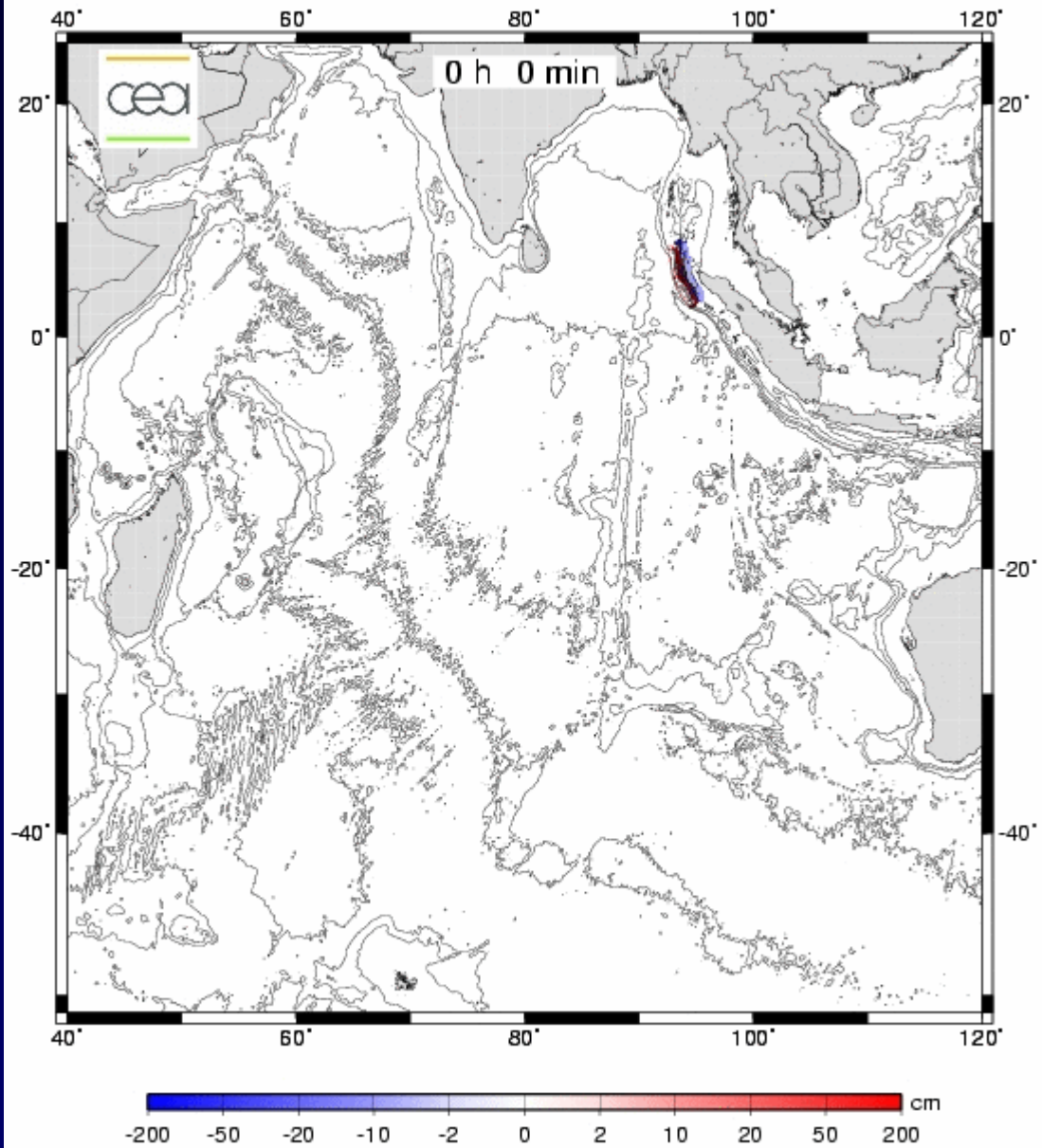
SUMATRA, INDONÉSIE, 26. ledna 2004, magnitudo 9.1

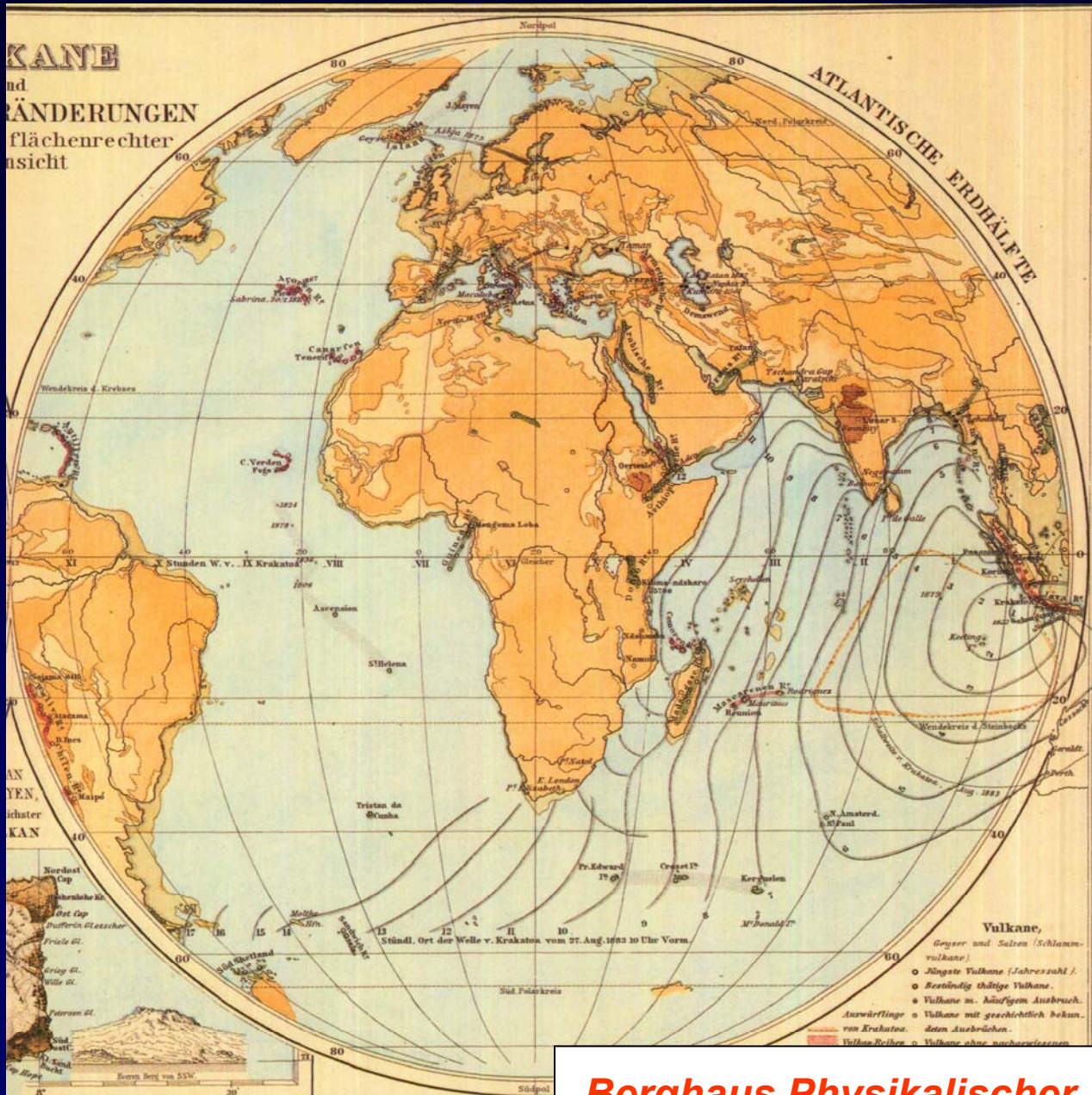

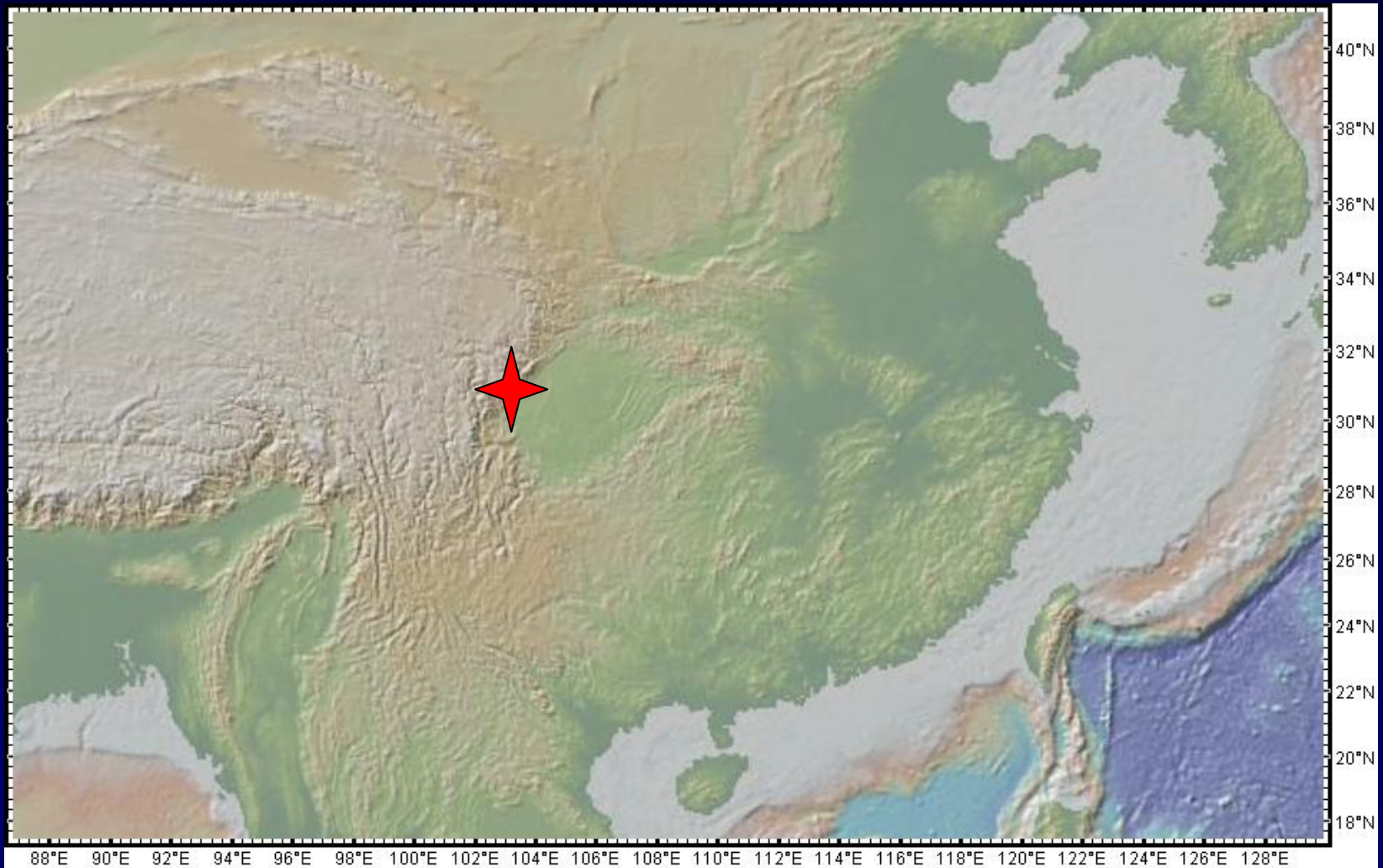
Indian Ocean tsunami 2004

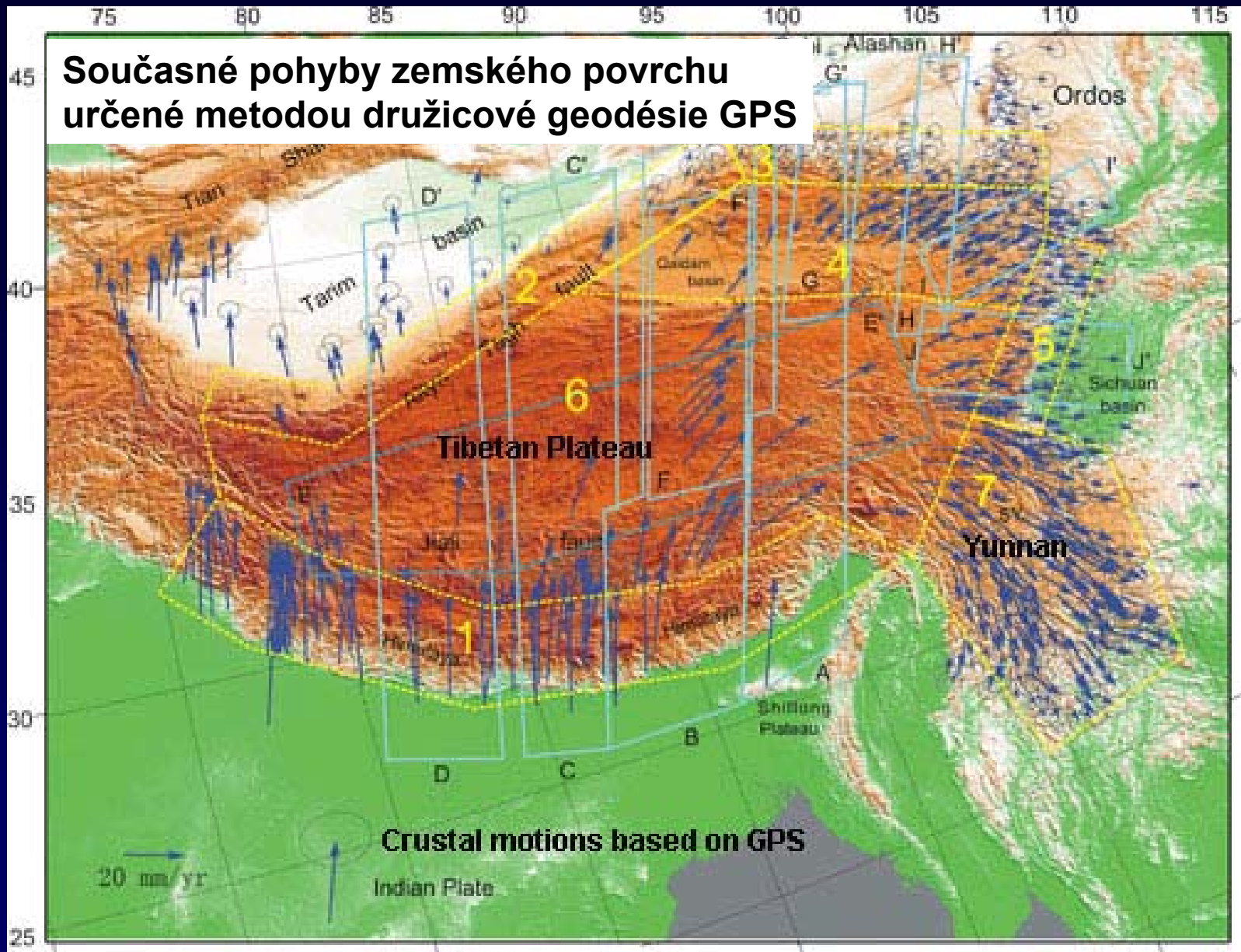

Berghaus Physikalischer Atlas, 1885

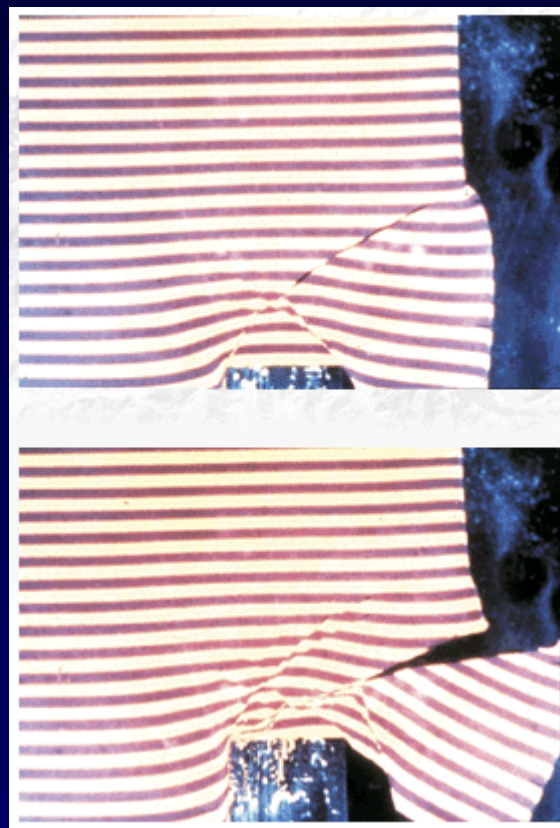
SICHUAN, ČÍNA, 12. května 2008, magnitudo 7.9

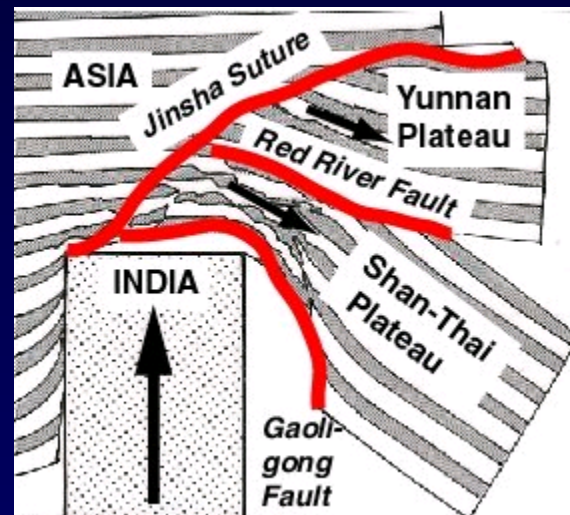
*Pete Winn, University of Arizona – Geosciences,
<http://www.geo.arizona.edu/~ozacar/frontp~1.htm>*

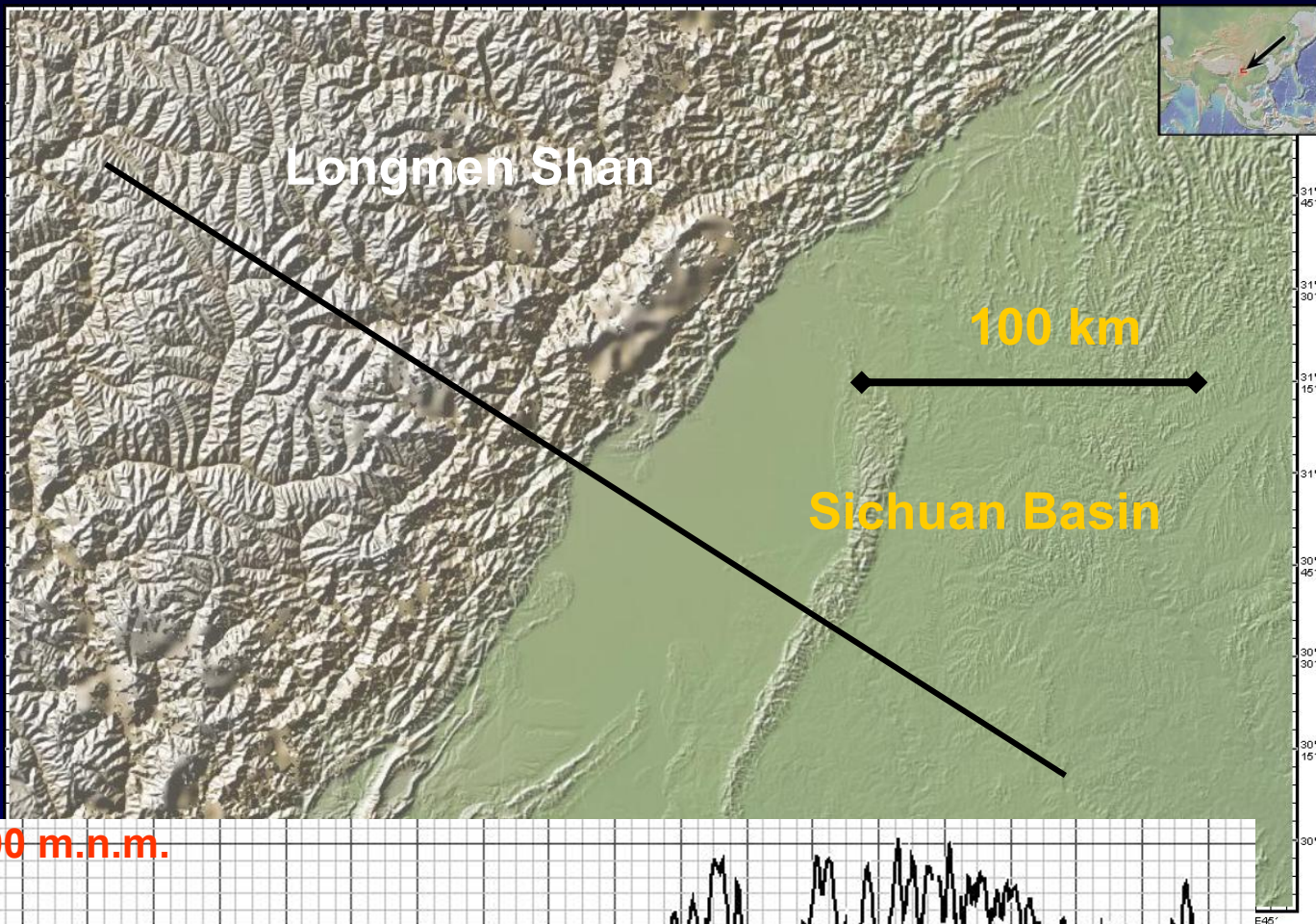
**Tzv. analogové modelování v laboratoři –
- rekonstrukce důsledků kolize Indie s Euroasijskou deskou**

Tapponier et al., 1982, Rennes, Francie

**Tzv. analogové modelování v laboratoři –
- rekonstrukce důsledků kolize Indie s Euroasijskou deskou**

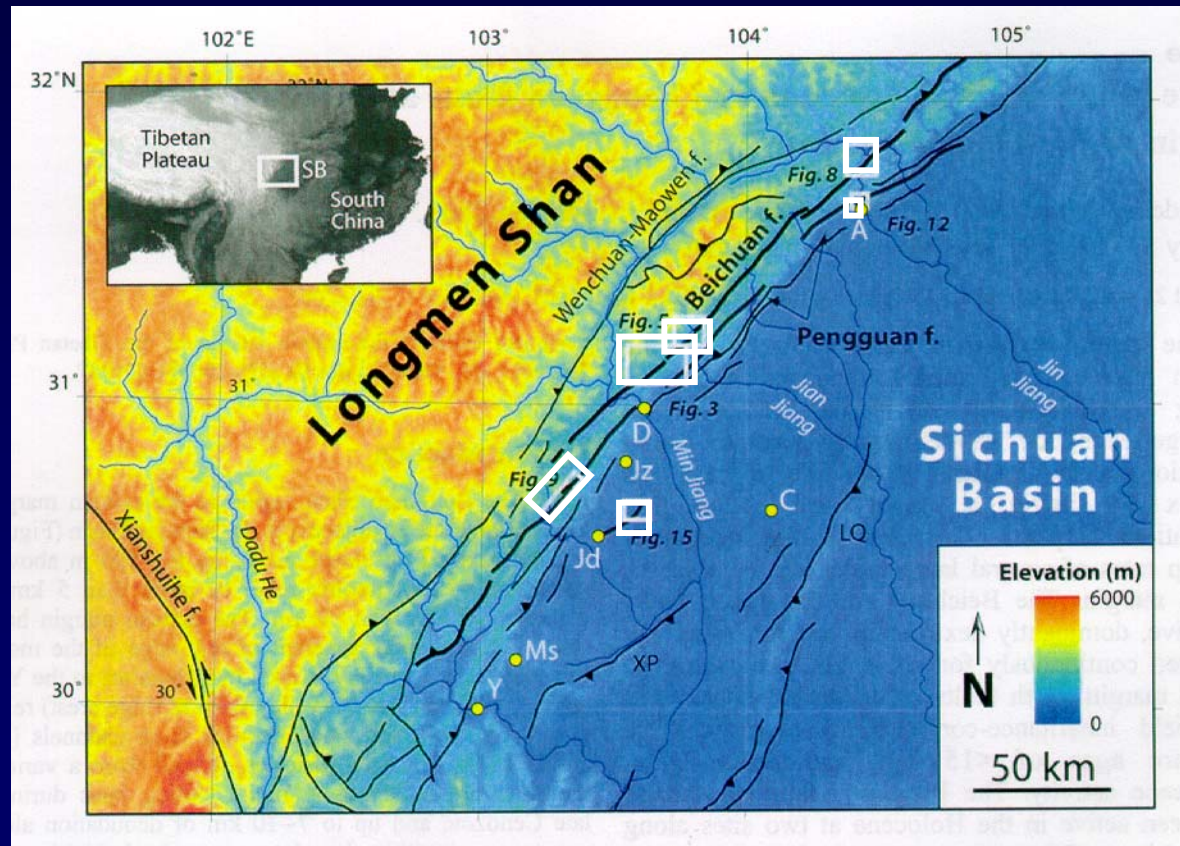

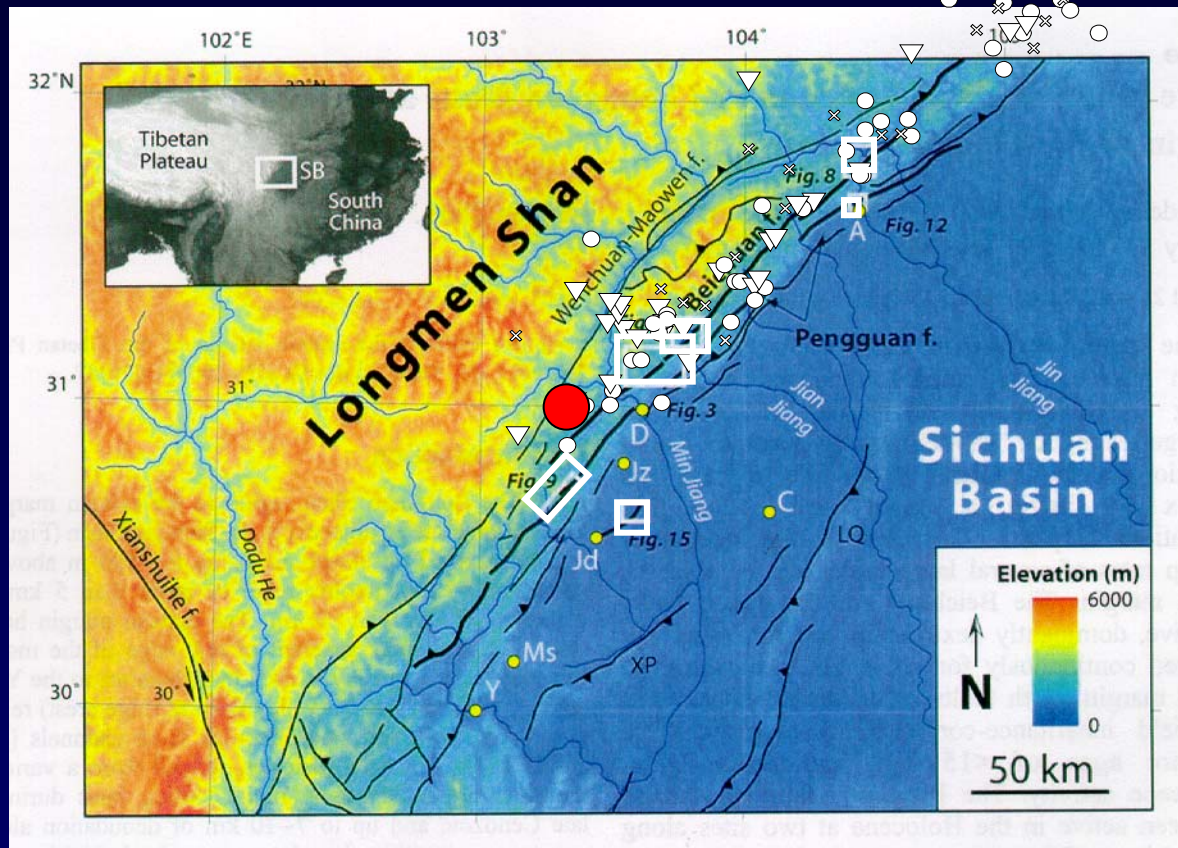

článek v prestižním časopisu TECTONICS, r. 2007 (!!!):
název: „Active tectonics .... at the eastern margin of the Tibet Plateau“,
autoři: A.L. Densmore a kol., Durham University, UK

jeden z hlavních závěrů: „...these observations ... also suggest that activity on the margin-parallel faults in eastern Tibet may represent a significant seismic hazard to the densely populated Sichuan Basin...“

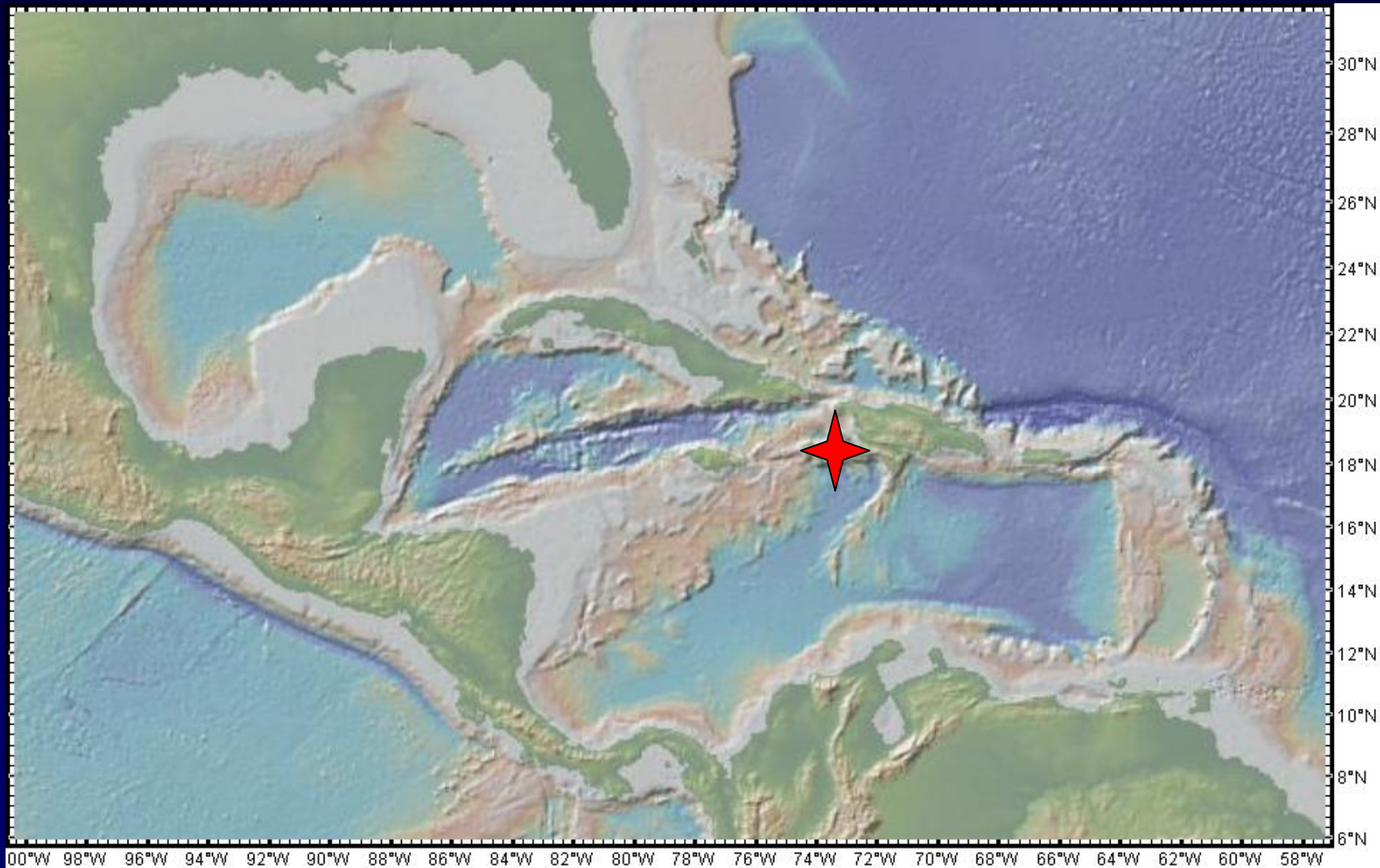

Densmore et al., 2007

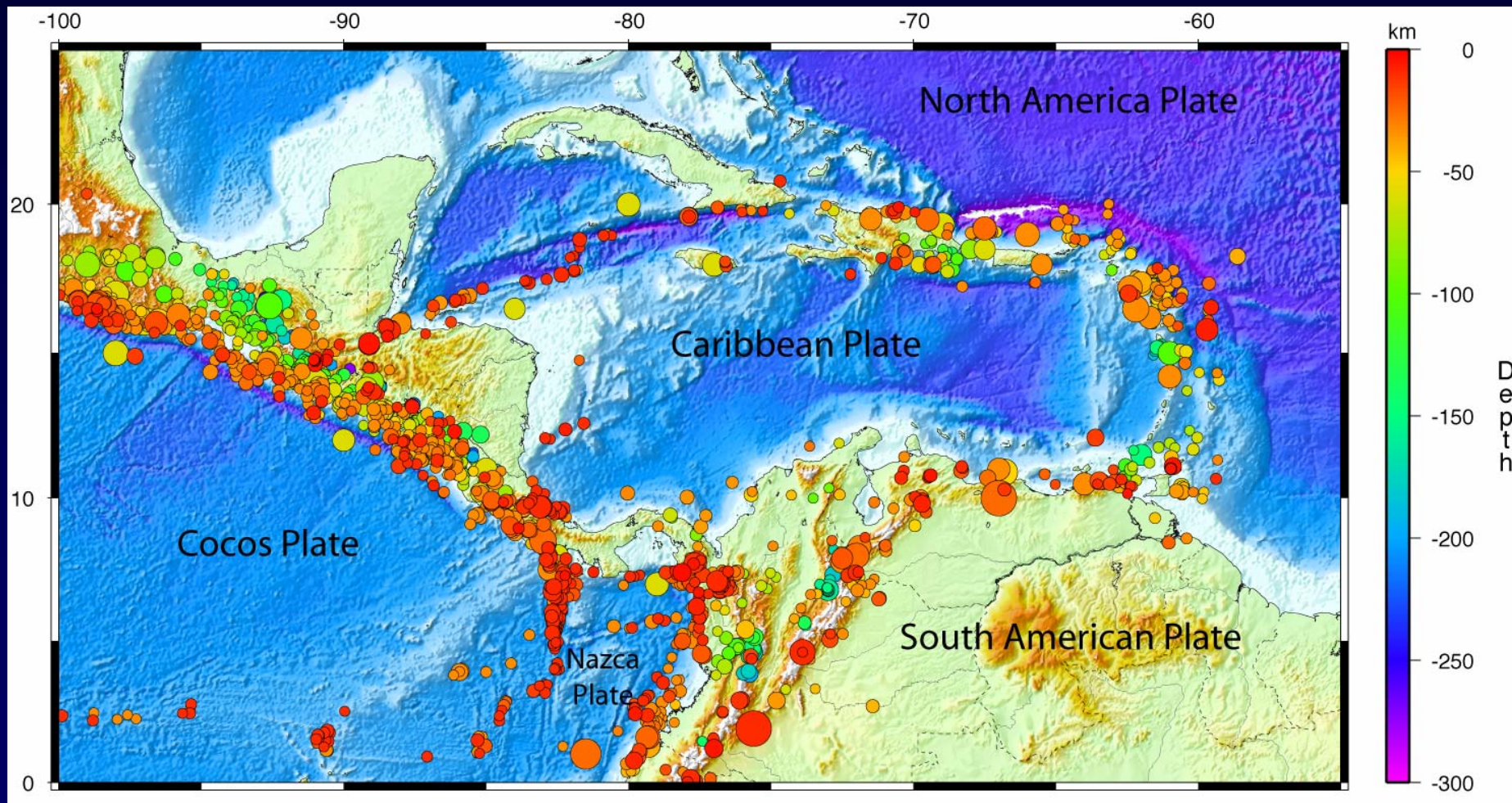

Densmore et al., 2007
 + *EHB epicentra zemětřesení 12.5.-2.6.2008*

PORT-AU-PRINCE, HAITI, 12. ledna 2010, magnitudo 7.0

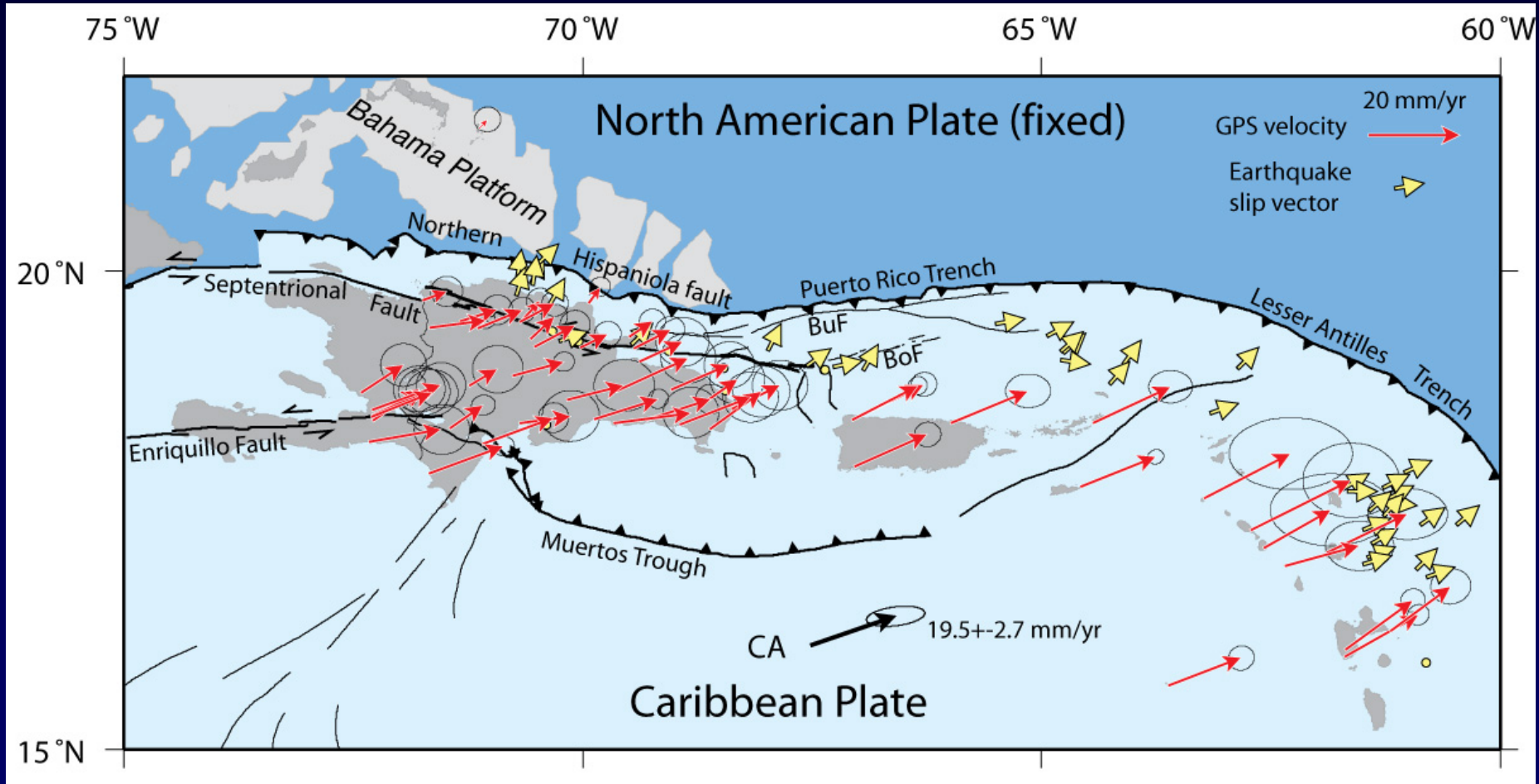

Karibská deska – ohniska zemětřesení mapují aktivní zlomy

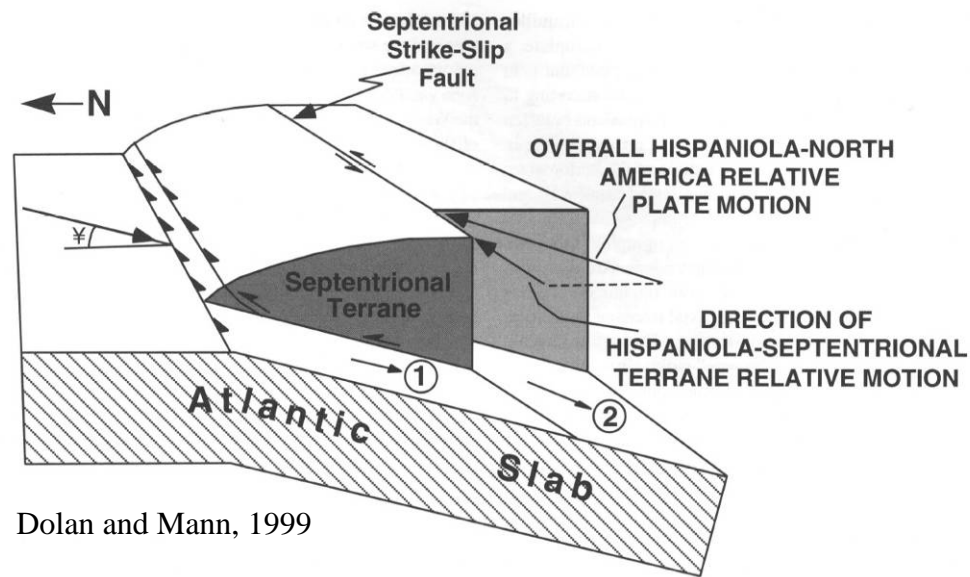
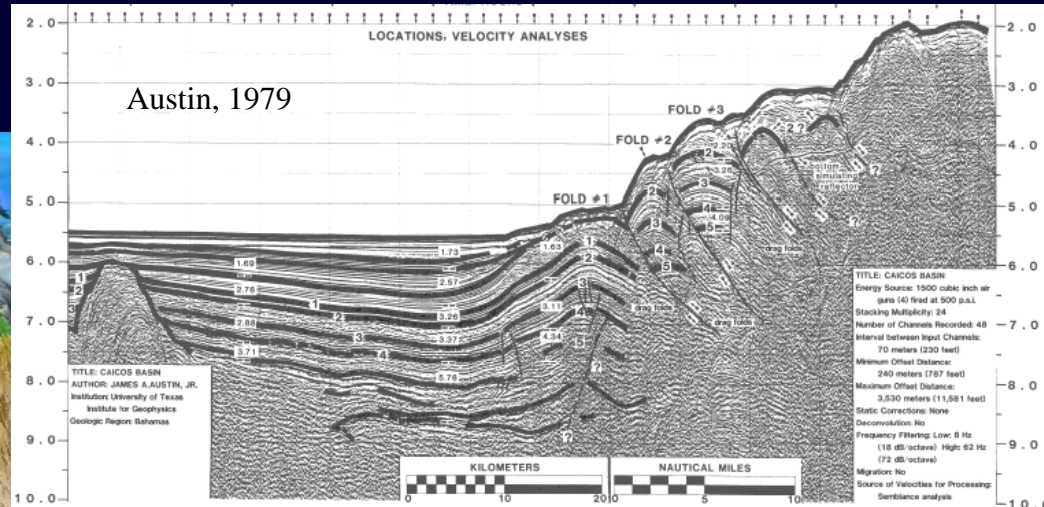
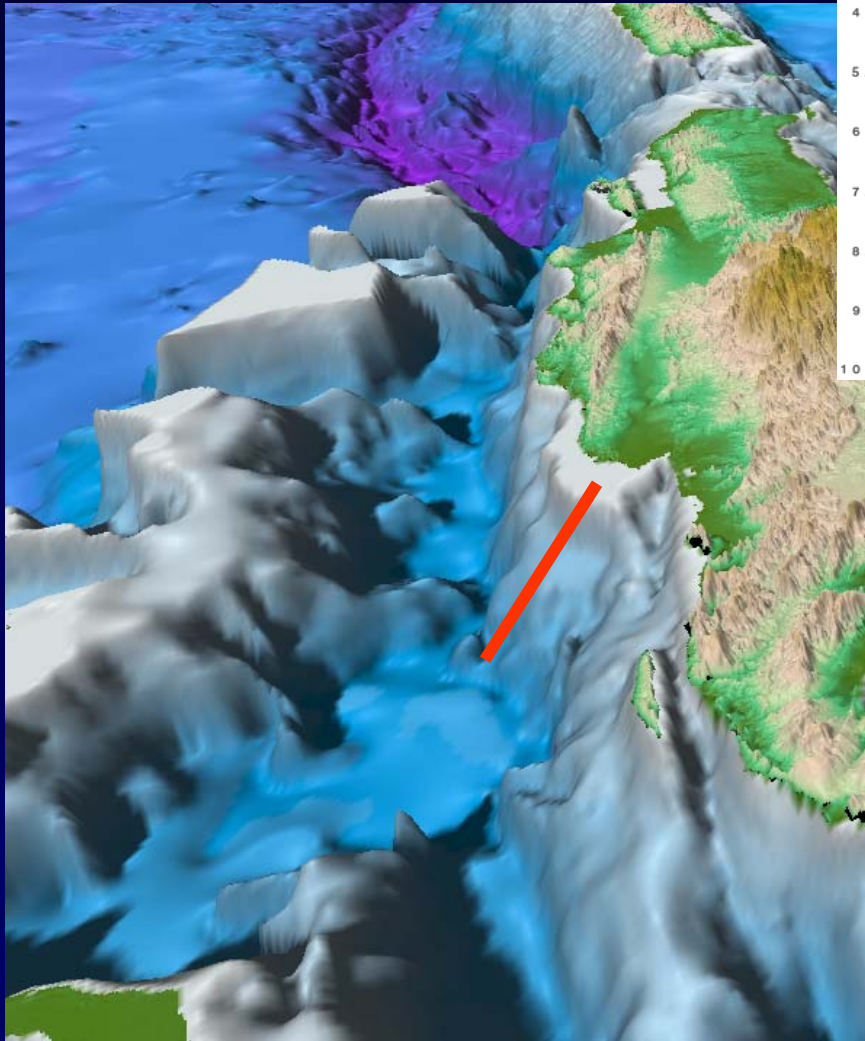
Mann et al., 2008

Rychlost pohybu karibské desky vzhledem k desce severoamerické z měření GPS

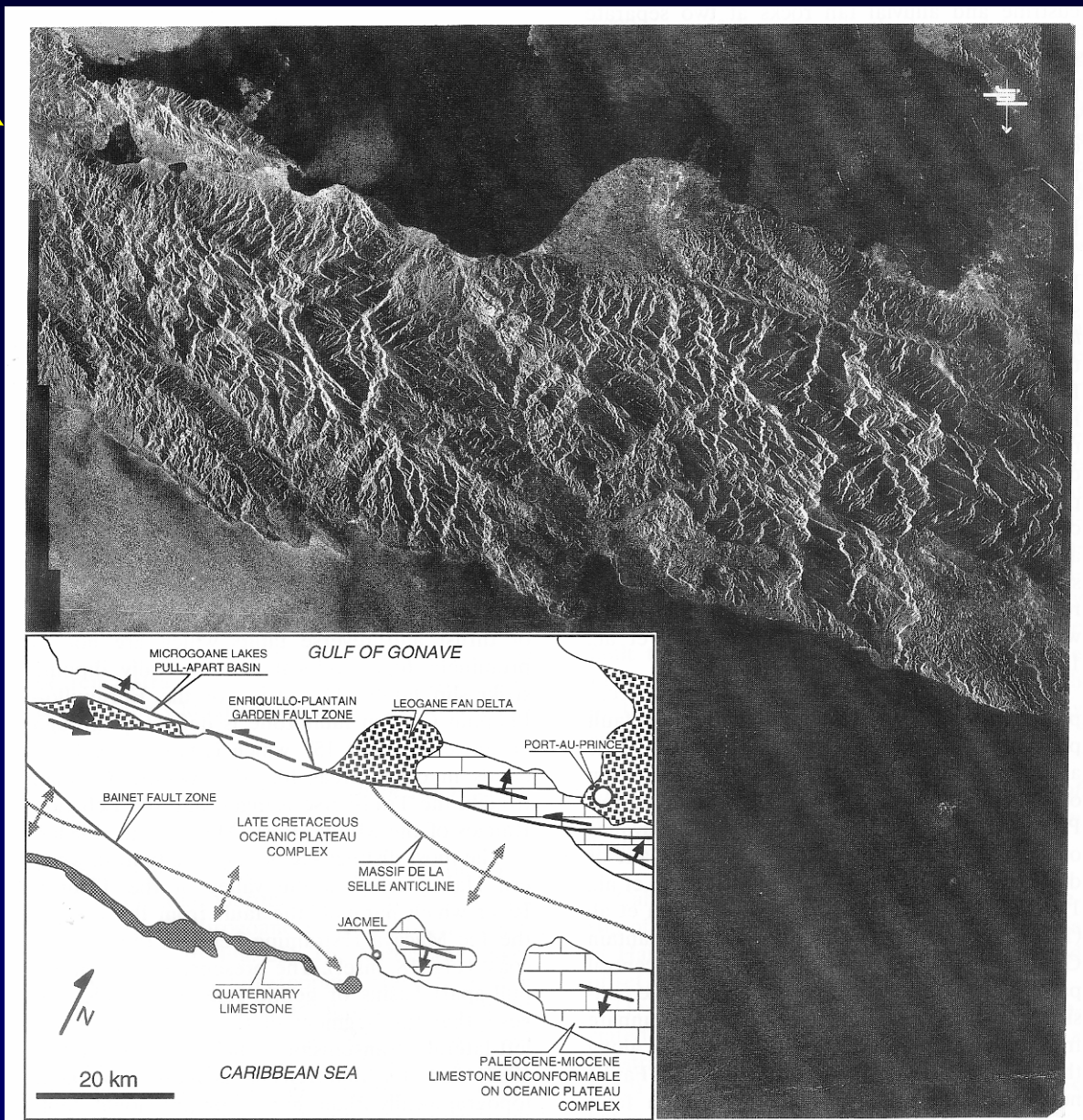
from Manaker et al. (in revision)

Morfologie mořského dna severně od ostrova Hispaniola

Dolan and Mann, 1999

Zlom Enriquillo, jižní Haiti

Mann et al., 2008

Hispaniola - epicentra zemětřesení 1964 – 2009 (žlutá)
vers. Haiti 12.01.2010 + dotřesy (červená)

